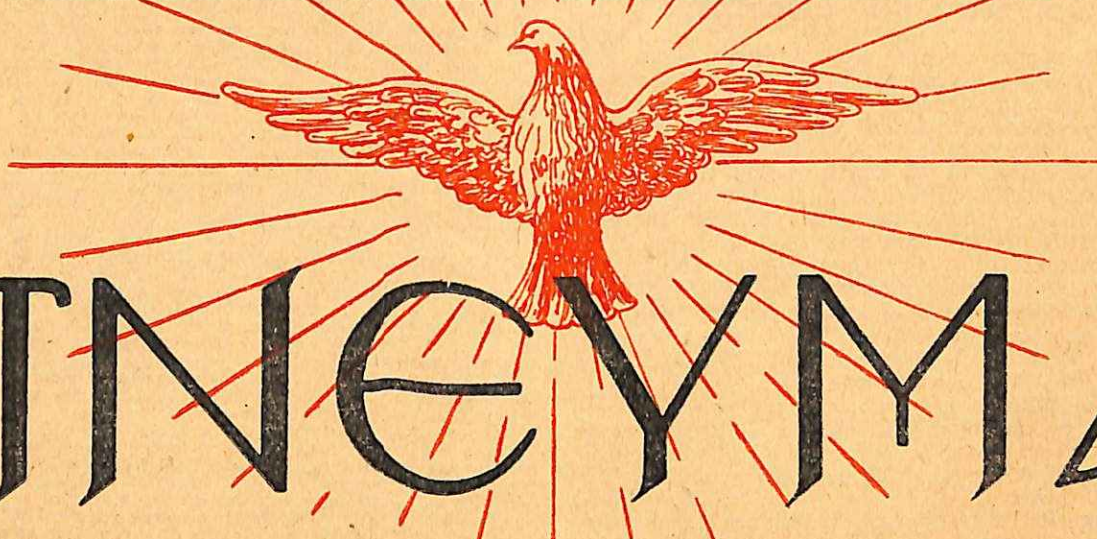

ΤΝΕΥΜΑ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΓΕΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΘΡΗΣΚΕΙΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΗ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΙΟΓΟΤΕΧΝΙΑ - ΠΟΙΗΣΙΣ - ΤΕΧΝΗ - ΚΡΙΤΙΚΗ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ - ΔΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΣΠΥΡΙΔΩΝ Κ. ΓΟΥΔΕΛΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' — ΕΤΟΣ 6 (1946) — ΤΕΥΧΟΣ 25

ΑΘΗΝΑΙ. 1 ΙΟΥΛΙΟΥ 1946

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΣΠΥΡΙΔΩΝ Κ. ΓΟΥΔΕΛΗΣ, Καθηγητής Θρησκεία και ἐπιστήμη.
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΠΑΡΑΣΧΟΣ Μέτρον Ὁδύνης (ποίημα)
ΣΠΥΡΙΔΩΝ Κ. ΓΟΥΔΕΛΗΣ, Καθηγητής. Φιλολογικὸς Σύλλογος «Παρνασσός»
ΑΝΤΩΝΙΟΣ Χ. ΧΑΤΖΗΣ, Καθηγητὴς Πανεπιστημίου Περί τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ δρόματος
ΣΠΥΡΙΔΩΝ Κ. ΓΟΥΔΕΛΗΣ, Καθηγητής Φύσις καὶ οὐσία τῆς ψυχῆς ἐξ ἐπόψεως
φιλοσοφικῆς.
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Β. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ, Καθηγητὴς Πανεπιστημίου Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθη-
ναγόρας καὶ ἡ ἐν Ἀμερικῇ δράσις αὐτοῦ.
RALPH HARLOW, Καθηγητὴς τοῦ Smith College τῆς Mass τῆς Ἀμερικῆς Ἡ ὁρθησκευ-
τικὴ κίνησις ἐν τοῖς Ἀμερικανικοῖς Πανεπιστημίοις, κατὰ μετάφρασιν
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου.
ΑΝΤΩΝΙΟΣ Χ. ΧΑΤΖΗΣ, Καθηγητὴς Πανεπιστημίου Εὐστάθιος Μακρεμβολίτης καὶ Ἀκριτής.

Ποικίλα — Γεγονότα καὶ Σχόλια

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΧ. 1500

Θρησκεία και 'Επιστήμη

Ἐν τῷ κόσμῳ τὰ πράγματα ἔρχονται κατὰ τινὰ σειράν. Τὰ μὲν προηγούνται τὰ δὲ ἔπονται ἢ ἀλλήλουχία δὲ καὶ ἡ ἀλληλοεξάρτησις φαινομένων, πραγμάτων καὶ γεγονότων ἀποτελεῖ ἄλλωσιν, ἥς οἱ κρίκοι ἀριθμοῦμενοι ἀρχονται ἐκ τοῦ ἑνός, ὅστις συμπίπτει πρὸς τὸν Θεόν, ἐξ οὗ τὸ πᾶν ἤρτηται καὶ εἰς δὴ τὸ πᾶν καταλήνει. Οὕτω πως ἐν τῇ ἱστορίᾳ τὰ διάφορα γεγονότα ἐμφανίζόμενα ὡς ἀποτελέσματα προγενεστέρων αἰτίων συμπιπτοῦσι πρὸς τὸ καθ' ὅσον ἐν οὗν σχέδιον τοῦ Θεοῦ, ὅπερ ἐν τῇ γενικωτέρᾳ καὶ μερικωτέρᾳ αὐτοῦ ἐννοίᾳ καθορίζει ὁ Θεὸς ἐκ παρ' ὧν ὅστις ὑπόκειται ὡς βάσις ἐκάστοτε ἐν τῇ ἐξελικτικῇ διὰ μέσου τοῦ χρόνου ἥτοι Ἐπιστημονικῇ, Φιλοσοφικῇ, Τεχνικῇ, Θρησκευτικῇ πορείᾳ τῆς πολυπλάγυτος καὶ πολλὰς ἀνθρωπότητος.

Τὸ πᾶν ὑφίσταται τὴν ἐπίδρασιν τοῦ προγενεστέρου ἢ τοῦ ἐτέρου ἐν αὐτῷ γὰρ (τῷ Θεῷ) ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν. Ἐν τῷ κόσμῳ τὸ μὲν δῶκεν τὸ δὲ ἀνατέλλει. Ἡ δύσις τοῦ ἑνός συμπίπτει πρὸς τὴν ἀνατολήν τοῦ ἄλλου.

Ἡ μάχη ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἔρχεται καὶ καταλήγει διὰ τῆς κατισχύσεως τοῦ τελειοτέρου ἐκεῖ ἔνθα ὑποδοῖται ὡς σχετικῶς τέλειον ἐκάστοτε τὸ ἀτελές.

Ὁ νόμος οὗτος γενικὴν ἔχων ἰσχὺν ἐν τοῖς πράγμασι τοῦ κόσμου ὑπεμφάνει τὴν ἀλήθειαν αὐτοῦ καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν πάλιν τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς Θρησκείας, τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀπιστίας, τοῦ ὀλικοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ, τοῦ αἰώνιου καὶ τοῦ παροδικοῦ.

Ἡ Θρησκεία συγκροτεῖται ἐκάστοτε πρὸς τὴν Ἐπιστήμην ἥτοι ἡ φυσικὴ, ἐσωτερικὴ, πνευματικὴ ἡμῶν διαθέσεις, ἔρχεται εἰς τρόμερὸν ἀντίθεσιν πρὸς τὴν λογικὴν, ἐπιστημονικὴν, ἡμῶν ἀντίληψιν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ αἰώνιον καὶ τὸ ἀδόλυνον καὶ τὴν οἰκίαν τοῦ ὀλικοῦ, πρὸς τὸ πνευματικόν, τοῦ ὅπερ δημιουργεῖ φοβερὸν ἐν παντὶ ἀνθρώπῳ ἀντινομίαν, ἣν καλεῖται ὅπως ὑπερνίκησιν πᾶς τις ἐξ ἡμῶν.

Ἡ πάλιν δὲ αὕτη εἶναι ἡ ἀγριωτέρα πασῶν τῆς μάχης δὲ πάτης οὐδεμία ὑπάρχει μεγαλυτέρα. Τούτου δι' ἔνεκεν ὁ νικητὴς οἰοσθήτω εἶναι οὗτος, ἄρχων ἢ ἰδιώτης, ἱερεὺς ἢ στρατιώτης, ἐπιστήμων, φιλόσοφος, ἀγρότης, θεωρεῖται καὶ ὅπως εἶναι ὁ τὸν κόσμον νικῶν. Καὶ ἡ νίκη αὕτη συντελεῖται ὡς ἂν ὁ ἀνθρώπος πληροφορούμενος ἐκάστοτε ὑπὸ τῆς μουσικῆς φωνῆς τῆς συνεκτικῆς αὐτοῦ περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ πλοῦτου τῆς ἀγάπης καὶ τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, σπεύδει πρὸς κατάκτησιν καὶ ἀπόλαυσιν τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῦ Λυτρωτοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν νικῶν οὕτως ἐν ἑαυτῷ χάριτι θεῇ τὸ παροδικόν διὰ τοῦ αἰώνιου, διὰ τῆς Χριστιανικῆς λέγου πίστεως, περὶ ἧς ὁ Θεὸς Παῦλος βαθυστοχῶς καὶ θεοπνευστῶς ἀποφαινόμενος διδάσκει αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον ἢ πῖστις ἡμῶν.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ Κ. ΓΟΥΔΕΛΗΣ

ΜΕΤΡΟΝ ΟΔΥΝΗΣ

Δὲν διένειμεν ἐξ ἰσοῦ ὁ Θεὸς τὴν εὐτυχίαν, οὐδὲ ἐπλάσεν ὁμοίαν εἰς τοὺς πάντας τὴν καρδίαν.

αἱ αὐταὶ αἱ δυστυχίαι, ελαφρὰ ἢ καὶ βαρεῖαι, δὲν βαρύνουσιν ὁμοίως ὅλων τῶν ὄντων τὰ στήθη, οὐδὲ δύσκολος ὁ βίος διὰ πάντας ἐγεννήθη.

Εὐτυχὴς ὅστις γεννιᾶται μετ' ἀνάληπτον καρδίαν μὴ ὀρθῶν οὐτ' ἰδικῶν τοῦ ἢ τοῦ ἄλλου δυστυχίαν. Εὐτυχὴς, δὲν εἶναι, ὅστις δυστυχίαν δὲν γνωρίζει, ἀλλ' ἐκεῖνος οὗ ἡ θλίψις τὴν ψυχὴν τοῦ δὲν ποτίζει.

Πόσον εὐτυχὴς θὰ ἦτο, ὅστις δὲν θὰ ἐλυπεῖτο, ἀλλὰ φέρει πᾶν ἀπὸνως, ἀστοχίας ἢ καὶ πόνους, ὅσας φέρουσιν ὁ χρόνος καὶ ἡ μοῖρά μας ἀφρόνας.

Τὰς χάρας ὁμοῦ καὶ θλίψεις ἀπαθεῖς ὡς τὰς δεχόμεν, τίς τὸν βίον δὲ ἀλλάξει καὶ τὸν κόσμον ἐνθα ζῶμεν; Ἀθήναι, Μάρτιος 1946.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΠΑΡΑΣΧΟΣ · Ναυπλίας

Φιλολογικός Σύλλογος «Παρνασσός»

Τὸ πανελληνίως εὐφύμως γνωστὸν τοῦτο πνευματικὸν κέντρον ἐκ τῶν ἀνορθῶν οὗ τυγχάνει καὶ ὁ ἡμέτερος Διευθυντὴς καθηγητῆς κύριος Σπυρίδων Κ. Γουδέλης, συνέστη τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1865 ὑπὸ τῶν τεσσάρων υἱῶν τοῦ νομισματολόγου Παύλου Λάμπρου, εἰς τὸν οἶκον τοῦ οὐλοῦ συνήρχοντο κατ' ἀρχὰς οἱ ἰδρυταὶ καὶ οἱ φίλοι τῶν, νεαροὶ φοιτηταί, καὶ ἀνεγίνωσκον διατριβὰς καὶ ποιήματα, καὶ ἠσυχολοῦντο εἰς φιλολογικὰς συζητήσεις.

Μετά τὴν ἀδείξιν τῶν μελῶν ἐμίσθωσαν ἰδιαιτέρον οἶκον, ὅπου ἐγένοντο καὶ διαλέξεις καὶ ἀναγνώσματα παρουσιαστικὰ φιλοφρόσιν κοινῶν καὶ διαπρεπῶν ἀνδρῶν τῶν γραμμάτων καὶ τεχνῶν, ὅπως ὁ Κ. Ἀσώπιος, ὁ Μάρκος Ρενιέρης, ὁ Θ. Ἀφεντοῦλης, ὁ Α. Ρ. Ραγκαβῆς καὶ ὁ Κ. Παπαρηγόπουλος, εἰς τοὺς οὐσίους εἶχεν ἀπονεμηθῇ κατὰ καιροὺς ὁ τίτλος τοῦ Ἐπιτίμου Προέδρου.

Ἐν ἐκ τῶν πρώτων καὶ σπουδαιότερων κοινωφελῶν ἔργων τοῦ «Παρνασσοῦ» ὑπῆρξεν ἡ Σχολὴ τῶν Ἀπόρων Παίδων, ἡ ὁποία ἰδρυθεῖσα τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1872, ἐπὶ προεδρίᾳ τοῦ μακαρίτου Νικολάου Λεβίδου, τῇ προτάσει τοῦ ἐμπνευσμένου ποιητοῦ Σπυρ. Βασιλειάδου, καὶ λειτουργοῦσα ἐκτοτε καὶ νομιστικῶς, ἐξώσεν ἀπὸ τῆς ἀλητείας καὶ τῶν κακῶν δρόμων πολλὰς μετριοφάνους ἐγκαταλείψαντες ἑλληνοπαίδων καὶ τοὺς διεμόρφωσε χριστιανικῶς καὶ πατριωτικῶς καὶ τοὺς ἀπέδωκεν εἰς τὴν κοινὴν ἀντιλήψιν, ἐργατικῶς καὶνοτομαγεῖς πολλὰς, πολλοὶ ἐξ αὐτῶν κατέλαβον ἐκλεκτὰς ἀνωτέρας θέσεις καὶ ἐντός καὶ ἐκτός τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὴν νεκρινὴν αὐτὴν Σχολὴν κατ' ἀρχὰς εἰδωσάντων αὐτὰ τὰ μέλη τοῦ «Παρνασσοῦ», κατόπιν ἐπιστημοσύνης ἡ διδασκαλία διὰ τῆς προσλήψεως ἀριστοθεσμίων δημοδιδασκάλων, ἀνεγνώριθη δὲ καὶ ἐπιστήμης ἡ Σχολὴ αὕτη ὑπὸ τοῦ Κράτους, ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ ὁμάδων καὶ εἶναι ἐντελὲς ἰδιότητος.

Ὁ «Παρνασσός» ἐπιθυμῶν νὰ στεγασθῇ καταλλήλως τὰ πτωχὰ τέκνα τοῦ λαοῦ, ἀκοδόμησεν εἰς τὴν ὁδὸν Θεμιστοκλέους καὶ Κατακουζηνῶν λαμπρὸν κατάστημα εἰς τὸ ὁποῖον, ἐκτός τῶν εὐρυχωρῶν καὶ εὐαέρων αἰθουσῶν τῆς διδασκαλίας καὶ σχετικῶν γραφείων, ὑπάρχουσι καὶ θάλαμοι ὑπνωτηρίων πρὸς προσωρινὴν διαμονὴν μαθητῶν ἐρχομένων ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν. Πρὸς τοῦτοις ὑπάρχει καὶ αἰθουσα κινηματογράφου, τελεία ἐγκαταστάσις λουτρῶν καὶ μέγιστον ὑπόστεγον διὰ τὰς γυμναστικὰς ἀσκήσεις.

Ὁ «Παρνασσός» μετὰ 4 τμήματά του, τὸ Φιλολογικόν καὶ Ἀρχαιολογικόν, τὸ Νομικόν καὶ Πολιτικόν Ἐπιστημῶν, τὸ Καλλιτεχνικόν καὶ Φυσικομαθηματικόν, προεδρευόμενα ἀπὸ διαπρεπεῖς λογίους καὶ ἐπιστήμονας, καὶ εἰς τὰ ὁποῖα ἐγένοντο σπουδαίοντα ἀνακοινώσεις καὶ συζητήσεις, ἀνεπλήρωσεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὴν μὴ ὑπάρχουσαν τότε Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν, ὡς τοῦτο διεπιστάθη καὶ ἀπὸ τοῦ ἐπισήμου βήματός της καὶ διὰ τῆς ἐκ τῶν πρώτων ἀπονομῆς εἰς τὸν «Παρνασσόν» τοῦ Μεγάλου Βασιλείου τῆς Ἀκαδημίας διὰ τὴν φιλολογικὴν καὶ ἐκπαιδευτικὴν ὡς καὶ τὸ κοινωφελὲς αὐτοῦ ἔργον. Ἐπίσης δὲ, καὶ μάλιστα δις, τὸ Οἰκονομικὸν χρηματικὸν βραβεῖον τῆς Τεργέστης.

Εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ «Παρνασσοῦ» γίνονται τακτικὰ τὰτα λαὸν ἐνδιαφερόμενοι διαλέξεις καὶ μουσικαὶ συναυλίαι, εἰς ἰδιαιτέραν δὲ αἴθουσαν ἐπὶ τοῦτο διασκευασθεῖσαν διοργανοῦται κατ' ἔτος σειρά καλλιτεχνικῶν ἐκθέσεων ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς. Ἐπίσης ὁ «Παρνασσός» προκηρύσσει ἐκάστοτε φιλολογικῶς καὶ τακτικῶς ἐτησίους δραματικούς διαγωνισμούς, ὅπως ὁ «Καλοκαίριος», καὶ ἀπονέμει χρηματικὰ βραβεῖα καὶ ἐπαύσεις. Ἐπίσης πολλὰς διαρρύθμισεν ἐκθέσεις ἀνθέων καὶ φυτῶν, βιβλίων, Ἑλληνικῆς τέχνης κλπ.

Ὁ «Παρνασσός» ἐξέδιδεν ἐπὶ σειράν ἐτῶν τὸν περιουδύσαντο περιοδικὸν «Παρνασσός» καὶ τὰ ἑορταστικὰ ἄνθρακα καθὼς καὶ τὴν ἐκ 13 τόμων Ἐπετηρίδα, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐδημοσιεύθησαν σπουδαίοντα διατριβὰ διακεκριμένων καθηγητῶν καὶ ἄλλων λογίων, ὡσαύτως δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ δημοσιεύσεις ἐγένοντο, ὡς ἡ περίφημος Πατριαρχικὴ Βιβλιοθήκη κλπ., δαπάνη καὶ ἐπιμελεῖα τοῦ «Παρνασσοῦ», ὅστις πάντοτε ἐπρωτοστάτησεν εἰς τὴν φιλολογικὴν, ἐπιστημονικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν κίνησιν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀπέκτησε δικαίως διεθνή φήμην καὶ διὰ τὴν φιλολογικὴν, φιλοφρόνησιν καὶ κοινωνικὴν δράσιν αὐτοῦ διὰ τῆς Σχολῆς τῶν Ἀπόρων Παίδων.

Ὁ «Παρνασσός» ἔχει περὶ τὰ 750 τακτικὰ μέλη, ἀνήκοντα εἰς τὴν ἐκλεκτὴν Ἀθηναϊκὴν κοινωνίαν, ὡς ἐπίσης καὶ Ἐπίτιμα καὶ Ἀντιστοιχέλλοντα ἐκ τῶν ἑταίρων ἐν εἰς τὰ γράμματα, τὰς Ἐπιστήμας καὶ τὰς Ὠραίας Τέχνας ἐν Ἑλλάδι καὶ τῷ ἔξωτι.

Μεταξὺ τῶν τακτικῶν μελῶν εἶναι ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος καὶ ὁ Διάδοχος Παῦλος καὶ οἱ λοιποὶ ἑλληνικοὶ Βασιλεῖς Γεώργιοι καὶ Ἐπιστήμονες καὶ κυρίως Καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου ὡς ὁ Σπ. Λάμπρος, Νικ. Πολίτης, Τιμ. Ἀργυρόπουλος, Σπ. Σακελλαρόπουλος, Τιμ. Ἡλιδόπουλος κλπ. Ἡ δὲ ἀπὸ 15ετίας προεδρεῖται ὁ κ. Ἱπποκράτης Σ. Καραβίας, ὅστις ἐργάζεται μετ' ὁκνῶν ἔργῳ κατὰ ἀπορίωσιν ὑπὲρ τῆς προόδου τοῦ «Παρνασσοῦ» καὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐθνικῶν καὶ κοινωφελῶν αὐτοῦ σκοπῶν ἔχον διακεκριμένους συναδέλφους ἐν τῇ διακρίσει, τοὺς Ἀκαδημαϊκοὺς κ. κ. Ἀρ. Κούσην, Γ. Π. Οἰκονομῶν, Ν. Ἐξαρχόπουλον, Δημ. Λαμπάδριον, τοὺς Καθηγητὰς Ἐμμ. Πετρόπουλον, Θρ. Βλησίδη, τὸν Σύμβουλον τῆς Ἐπικρατείας Κ. Κυριακόπουλον, τοὺς πρώην Ὑπουργοὺς τῆς Παιδείας Γ. Πάπ (ὅστις ἀπεβίωσε πρό τιος) καὶ Ρ. Λεβαντινοῦ, τοὺς Στρατηγούς Ι. Δ. Πετρίδην, Ε. Τραπεζοῦ, Κ. Παπαφλέσσον, Γερ. Νισαράν καὶ τοὺς ἀνωτέρους διευθυντὰς Γ. Κανέτιον καὶ Λ. Ἀναγνωστόπουλον.

ΠΝΕΥΜΑ..

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΓΕΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ ἙΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, Συνοδουμένη ἐτησίᾳ: Ἐσωτερικοῦ δοχ. 10.000 Ἑξωτερικοῦ δολλάρ. 12. Διὰ τοὺς Ἱ. Ναοὺς καὶ Ἱ. Μοῖας δοχ. 15.000 Τιμὴ φύλλου δοχ. 1500. Χρηματικὰ ἐμβλήματα καὶ ἐπιστολαὶ ἀπευθύνονται πρὸς τὸν Διευθυντὴν κ. Σπυρίδωνα Κ. Γουδέλην, ὁδὸς Παλλάδος 11.—Ἀθῆναι. Τηλ. 25-992.

Περὶ τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ δράματος

Ὑπὸ ΑΝΤΩΝΙΟΥ Χ. ΧΑΤΖΗ, Τακτ. καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 55)

Δὲν δυνάμεθα νὰ συνάψωμεν τὸ *ῥαψωδὸς* πρὸς τὸ *ῥαψ* τοῦ *ῥ*. *ῥάπτω* (*ἔρραψα*), ὡς *κλεψύδρα* παρὰ τὸ *κλέπτω* (*ἔκλεψα*), *ρίψασπις* παρὰ τὸ *ρίπτω* (*ἔρριψα*) κ. ἄ. π. διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους: 1. τὸ *ῥαψωδός* δὲν δύναται νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τῶν λοιπῶν 42 (Α'·Ε' κατηγορ.) ὀνομάτων εἰς —*ωδός*, ἅτινα ἀναντιρρήτως ἔχουσι β' συνθετικὸν τὴν λ. *αἰοδός* — *ῥωδός*. 2. τὸ ἐπίρρ. **ῥάψ* ἔχει κανονικῶς σχηματισθῇ. 3. μόνον εἰς τὴν Δ' κατηγορίαν δύναται νὰ ὑπαχθῇ κανονικῶς τὸ *ῥαψωδός*. 4. *ῥῆμα* (α' συνθετικόν) + —*ῥωδός* δὲν μαρτυρεῖται: θὰ ἦτο μονήρες! Τὸ δὲ *ῥαψωδός* δὲν θὰ ἐγένετο *ῥαψωδός*, ὡς εἶπον.

4. *αἰεναοιδός* (<ἐπίρρ. *αἰέν* + ἐπίθ. *αἰοδός*) = ὁ αἰετὶ ᾄδων (παρ' Ἀλκμᾶν).

Ε' κατηγορία.

(α' συνθετικὸν πρόθεσις + β' συνθετικὸν ἐπίθετον).

1. *ἀντιωδός* (<πρόθ. *ἀντι* + *ῥωδός*) = ὁ ἐπαναλαμβάνων τὴν ῥῆσιν.

2. *ἀπαφοιδός* — *ἀπωδός* (<πρόθ. *ἀπὸ* + *ἄφοιδός* — *ῥωδός*) = παράφωνος. Παρ' Ἡσυχίῳ κεῖται: *ἀπαβοιδῶς* (= *ἀπαφοιδῶς*): ἐκμελῶς. Λάκωνες. Ἐντεῦθεν διδασκόμεθα, ὅτι ὁ δωρικὸς τύπος τοῦ *αἰοιδός* — *ῥωδός* ἦτο *ἄφοιδός*: κατὰ ταῦτα *τραγαφοιδός* καὶ *κωμοφοιδός* ἦσαν οἱ δωρικοὶ (=ἀρχικοὶ!) τύποι· πβ. καὶ κατωτέρω.

3. *ἐπαιοιδός* — *ἐπωδός* (<πρόθ. *ἐπι* + *αἰοιδός* — *ῥωδός*) = ὁ ᾄδων ἐπὶ τινος.

4. *παρωδός* (<πρόθ. *παρὰ* + *ῥωδός*) = ὁ παρωδῶν.

5. *προσωδός* (<πρόθ. *πρὸς* + *ῥωδός*) = ἄρμονικός.

6. *συναοιδός* — *συνωδός* (<πρόθ. *σύν* + *αἰοιδός* — *ῥωδός*) = ὁ ᾄδων ἐν συμφωνίᾳ μετὰ τινος. Πβ. *συναοιδία* — *συνωδία*.

Παράρτημα.

Ἀνωτέρω ἐξητάσαμεν 42 ἐν συνόλῳ ὀνόματα σύνθετα μετὰ τοῦ ὀνόματος *ἄ(ῖ)οιδός* — *ῥωδός*,

1. Παρ' Ἀρκαδίῳ τενίζεται οὐχὶ ὀρθῶς *συναοιδός*!

ἅτινα κατετάξαμεν ὁλως ἀβιάστως εἰς πέντε κατηγορίας.

Ἐν τῷ Παραρτήματι θὰ ἐξετάσωμεν (κατ' ἀλφαβητικὴν σειράν) τὰ ὑπόλοιπα 28 ὀνόματα εἰς —*ωδός*, ἅτινα εἶναι ἢ πλαστὰ ἢ διαφόρου ἀρχῆς ἢ ἔχουσι κακῶς παραδοθῇ ἢ εἶναι ἀμφίβολα ἢ μόνον μεσαιωνικά. Πβ. ἀνωτ. σ. 10.

1. *αἰνιγματωδός* (λέξις ἀθησαύριστος): *αἰνιγμα* (ἔμμετρον!) + *ῥωδός*. Ἡ λ. ἐν λύσει Μαξιμου Ὀλοβόλου (ΙΒ' αἰών.) αἰνιγματος Εὐσταθίου Μακρεμβολίτου (Υσμιν. ἔκδ. Hilberg σ. 207, ἐνθα κακῶς γράφεται *αἰνιγματωδός*).

Ἡ λέξις εἶναι μὲν μεσαιωνικὴ, ἀλλ' ἔχει πλασθῇ καλῶς καὶ ἀνήκει τῇ Α' κατηγορίᾳ. Πβ. *χρησμοδός* (Α' 5).

2. *ἀρνωδός* (<οὐσ. *ἀρην* + οὐσ. *ῥωδός*). Τὸ ὄνομα εἶναι ἀνόητον πλάσμα γραμματικοῦ τινος· κατὰ τὸ *τραγωδός*· πβ. Σχολ. Διονυσ. Θρακ. σ. 18, 3 Hilg. καὶ Ἡσυχ. «ἀρνωδοί: οἱ ῥαψωδοὶ» ἄρνα γὰρ ἔπαθλον εἶχον» κ. ἄ.

3. *ἀρχωδός* (<οὐσ. *ἀρχη* + οὐσ. *ῥωδός*) = ὁ ἀρχόμενος τῆς ῥῆσις (Κωδινός). Ἡ λ. εἶναι προφανῶς μόνον μεσαιωνικὴ καὶ κακῶς ἐσχηματισμένη.

4. (*γοητωδός*·) *γοησιωδός*: Παρὰ τῷ λεξικογράφῳ Ἡσυχίῳ ἀναγινώσκωμεν τὰ ἐξῆς: «*γοησιωδός*: *ῥωδός*, *ἀπατεῶν*»: ταῦτα κατ' ἐμὲ ἀναντιρρήτως θὰ διορθωθῶσιν οὕτω: «*γόης ῥωδός*: *ῥωδός* *ἀπατεῶν*» ἢ λ. *ἀπατεῶν* κεῖται ἐπιθετικῶς καὶ ἐρμηνεύει τὸ ἐπίθετον *γόης* τοῦ λήμματος πβ. καὶ Εὐριπ. Βάκχ. 234 «*γόης ἐπωδός* *Λυδίας ἀπὸ χθονός*». Μήπως ἐν τῇ πηγῇ τοῦ Ἡσυχίου ἔκειτο *γόης ἐπωδός*;

5. **δευτερωδός* (<ἐπίρρ. *δεύτερον* + οὐσ. *ῥωδός*). Ἡ λ. δὲν μαρτυρεῖται, ἀλλὰ μόνον τὸ παρασύνθετον ῥῆμα *δευτεροδόεμαι*, ὅπερ ὀρθῶς διορθοῦται εἰς *δευτεροφάδουμαι* παρὰ Liddell-Scott-Stuart Jones GEL. λ. *δευτεροδόεμαι*.

6. **διθυραμβωδός* (<οὐσ. *διθύραμβος* + οὐσ. *ῥωδός*). Τὸ ῥ. *διθυραμβωδός* ἀπαντᾷ μόνον παρὰ τῷ Θεοδώρῳ Προδρόμῳ. Τὸ **διθυραμβωδός*, ἂν ὄντως εὖρεται, ὁ εἰρημένος μεσαιωνικός.

2 Ὁ πλάσας τὴν λέξιν *ἄρωδός* εἶχεν ὅπ' ὄψιν τὴν ἐσφαλμένην ἀρχαίαν ἐτυμολογίαν τῆς λ. *τραγωδία* (β' ἄνωτ. σ. 6, ὀρθ. 1). ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΔΩΡΕΑ *Κ. Τ. Ρωμῆ*
ΗΜΕΡΟΝ. *22-8-88*
ΑΡΙΘ. *42124*

συγγραφεύς, ἔχει ὀρθῶς σχηματισθῇ (πβ. Α' κατηγορίαν).

7. *ἐνφῶδος*: ἡ λέξις φέρεται παρὰ τῷ Νικομάχῳ τῷ Γερρασηνῷ (πβ. ἔκδ. C. Jan), ἀλλ' ἡ ὀρθή γραφή εἶναι κατ' ἐμὲ *ἐῖφῶδος* (καὶ ἐπίρρ. *ἐνφῶδος*) ὅπερ εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ ἐν + φῶδῃ· πβ. *ἐντιμος* (ἐν + τιμή), *ἐνδοξος* (ἐν + δόξα), *ἐγχορδος* (ἐν + χορδή) κ. ἄ. π.

8. *εὐφῶδος*: ἡ λ. ἀναφέρεται παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ, ἐνθα νῦν ὀρθῶς τονίζεται *εὐφῶδος* (εὐ + φῶδῃ)· πβ. *εὐφωνος* (εὐ + φωνή), *εὐψυχος* (εὐ + ψυχή), *εὐφημος* (εὐ + φήμη) κ. ἄ. π.

9. **ληρωδός* (< οὐσ. *λήρος* + οὐσ. *φῶδος*): ἡ λ. αὕτη δὲν μαρτυρεῖται, ἀλλὰ τὰ παράγωγα *ληρωδία* ('Ηρωδιανός) καὶ *ληρωδῶ* (Φώτιος), ἅτινα κατ' ἐμὲ ὅμως ἀπιθάνως συνάπτονται ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν καὶ τῶν νεωτέρων λεξικογράφων πρὸς τὸ ἐπίθ. *ληρωδης*.

10. **λογαιοδός*: ἡ λ. αὕτη δὲν μαρτυρεῖται, ἀλλὰ τὸ ἐπίθετον *λογαιοδικός* (ἐνν. *σίλχος*), ὅπερ ὁ Liddell-Scott παράγει μετὰ μελζονος πιθανότητος ἀπὸ τοῦ **λογαιοδῆ* (λόγος + αἰοδῆ).

11. *μελπῆθρῶδος*: Παρ' Ἡσυχίῳ κεῖται: «*μελπόδιοι· παλγνιοί*» τοῦτο ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ M. Schmidt φέρεται διωρθωμένον: «*μελπῶδοι· παλγνιοί*». Καθ' ἡμᾶς ἡ διόρθωσις εἶναι ἐσφαλμένη· θὰ ἀνεμένομεν ὄνομα *μολπωδός*· (*μολπή* + *φῶδος*): πβ. ἀνωτέρω ὀνόματα τῆς Α' κατηγορίας). Ἰνα εὐρωμεν τὸ ὀρθὸν θὰ ὀρμηθῶμεν ἀπὸ τοῦ ἐρμηνεύματος *παλγνιοί* καθ' ἡμᾶς ὁ Ἡσυχίος εἶχε γράψει *μελπῆθρῶδοι*, ὁδηγούμεθα δὲ εἰς τοῦτο ἐκ τῆς ἀμέσως προηγούμενης γλώσσης *μέλπηθρα*, ἣν ἐρμηνεύει διὰ τοῦ *παλγνία*! Προφανῶς τὸ σύνθετον ὄνομα *μελπῆθρῶδος* (*μέλπηθρον* + *φῶδος*) ἀνήκει τοῖς δοκίμοις χρόνοις καὶ ὀφειλομέν νὰ κατατάξωμεν αὐτὸ εἰς τὴν Α' κατηγορίαν.

12. *μεσφῶδος* (ἡ): Ἡ λέξις κεῖται παρ' Ἡφαιστίῳ καὶ σημαίνει μέρος χορικοῦ ὅσματος μεσολαβοῦν μεταξὺ στροφῆς καὶ ἀντιστροφῆς ἄνευ ἐτέρου τινός, ὅπερ νὰ ἀνταποκρίνηται πρὸς αὐτό. Κατ' ἐμὲ ἡ λέξις εἶναι ἐπίθετον οὐσιαστικοποιηθὲν ἢ σημασία τῆς λέξεως ταύτης ἄγει ἡμᾶς νὰ ὑποστηρίξωμεν, ὅτι αὕτη ὀφείλει νὰ τονισθῇ *μέσφῶδος*. Τὸ ἐπίθ. *μέσφῶδος* κατὰ ταῦτα ὀφείλει νὰ εἶναι σύνθετον οὐχὶ πλέον ἐκ τοῦ *μέσος* + *φῶδος*, ἀλλὰ ἐκ τοῦ ἐπίθ. *μέσος* + οὐσ. *φῶδῃ*· πβ. ἐπίθετα ὁμοίως ἐσχηματισμένα τὰ ἐξῆς: *μέσανκτος* (*μέσος* + *ἀκτῆ*), *μέσαυλος*

(*μέσος* + *αὐλή*), *μεσόγαιος* ἢ *μεσόγεως* (*μέσος* + *γῆ*), *μεσόμακρος* (*μέσος* + *μακρά*), *μεσόπλευρον* (τὸ) ἐξ ἐπίθ. **μεσόπλευρος* (*μέσος* + *πλευρά*), *μεσόφρυνον* (τὸ) κ. ἄ. π. *

13. *μυθῶδος*: τὸ ὄνομα τοῦτο ἀναγράφει τὸ λεξικὸν τοῦ Liddell-Scott-Stuart Jones ἐκ τοῦ Catalogus codicum Astrologorum 8(4) 211. Προφανῶς εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ οὐσ. *μῦθος* + οὐσ. *φῶδος* καὶ θὰ ὑπαχθῇ εἰς τὴν Α' κατηγορίαν: *μυθῶδος* = μυθολόγος· πβ. λ. *νομφῶδης* (Α' ἀριθ. 14).

14. **μυρωδός*: τὸ ὄνομα τοῦτο δὲν μαρτυρεῖται, ἀλλὰ μόνον τὸ ῥήμα *μυρωδέω*, ὅπερ κατὰ τὸν Κοραῖν * εἰς Ἡλιοδώρου Αἰθιοπικά τόμ. 2 σ. 169 κεῖται παρὰ μεταγενεστέρους συγγραφεύσι καὶ ἔχει πλασθῇ κατὰ τὸ *θρηνηδέω* καθ' ἡμᾶς ἐκ τοῦ ῥήματος *μύρω* (μέσ. *μύρομαι* = κλαίω) + οὐσ. *φῶδος* δὲν ἠδύνατο νὰ πλασθῇ τὸ ὄνομα *μυρωδός*. Πιθανῶς τὸ *μυρωδῶ* προέρχεται ἐκ συμφύσεως τῶν ῥημάτων *μύρομαι* + *θρηνηφῶδῶ*.

15. *πανφῶδος*: προφανῶς τὸ ὄνομα εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ *πᾶν* (ἐνν. ὅσος) + *φῶδος*· μαρτυρεῖται ἐξ ἐπιγραφῆς τῆς Ἐπιδαύρου, IG4²(1). 130 21, ὡς ἐπίθετον τῆς λέξεως *ἀχώ*. Θὰ ὑπαχθῇ εἰς τὴν Α' κατηγορίαν· πβ. τὰ λεχθέντα περὶ τῆς λ. *ἰλαρωδός* (Α' ἀριθ. 3).

16. *περαιοιδός* — **περιφῶδος*: Παρὰ Σουῖδᾳ ἀναγινώσκομεν: «*περαιοιδός· ἐγνύκλιος φῶδῃ*» παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ ἐπαναλαμβάνονται τὰ αὐτά, ἀλλ' ἡ λέξις παρ' αὐτῷ τονίζεται *περαιοιδός*. Ὁ τύπος **περιφῶδος* ἢ **περιφῶδος* δὲν μαρτυρεῖται, ἀλλὰ τὰ παράγωγα *περιφωδικός* καὶ *περιφῶδῶ*. Καθ' ἡμᾶς τὸν ὀρθὸν τονισμόν ἔσωσεν ὁ Ἡσυχίος καὶ ἐπομένως ἡ λέξις εἶναι σύνθετος οὐχὶ ἐκ τοῦ *περὶ* + *αἰοιδός*, ἀλλὰ ἐκ τῆς προθ. *περὶ* + οὐσ. *αἰοιδῆ* — *φῶδῃ*. Πβ. ὅσα ἀνωτέρω παρετήρησα περὶ τῆς λ. *μεσφῶδος* (Π 12).

17. *προφῶδος*: Ἡ λέξις αὕτη ἔχει ἔχει δύο σημασίας: 1. «*μέλος πρῶτον μεμελισμένον ἐν κωμωδίαις*» καὶ 2. στίχος βραχὺς πρὸ μακροῦ (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ *ἐπωδός*)· ἐπειδὴ ἡ λ. παρὰ τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολόγῳ (σ. 691) τονίζεται *πρόφῶδος* καὶ διὰ τὰς σημασίας εἰκάζομεν, εἰ καὶ οὐχὶ μετὰ βεβαιότητος, ὅτι τὸ ὀρθὸν εἶναι

2 Παρατηρητέον, ὅτι καὶ τὸ *μεσόμακρος* εἶναι ὅρος τῆς μετρικῆς.

3 Μήτως ὅμως κατὰ τὸ *ἐπωδός* καὶ *προφῶδος* (τῆς μετρικῆς) ἐπλάσθη καὶ ὁ ὅρος *μεσφῶδος*;

4 Πβ. καὶ Ἑρρίκ. Στεφάν. Θησαυρ. λ. *μυρωδῶ*.

5 Ἡ λέξις κεῖται καὶ παρὰ Φωτίῳ.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηναγόρας καὶ ἡ ἐν Ἀμερικῇ δράσις Αὐτοῦ

Υπὸ ΑΠ. Β. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ, Τακτ. Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ὁφειλομέν νὰ ἀποτίσωμεν τὸν φόρον αὐτὸν τιμῆς ὅχι ἐκ προσωπικῆς διαθέσεως, ἀλλ' ἐξ ὑποχρεώσεως καὶ διὰ λογαριασμόν τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς. Ὁ Ἑλλην Ἀρχιεπίσκοπος Νέας Ὑόρκης καὶ πάσης Ἀμερικῆς εἶναι μία σπανία ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἐθνικὴ φυσιογνωμία, τὴν ὅποιαν ἀληθῶς ἡ Θεὸς Πρόνοια ἐξέπεμψεν ἀπὸ τὴν Μητρόπολιν τῆς Κερκύρας εἰς τὸν Νέον Κόσμον. Πρέπει νὰ γνωρίζη τις τί ἦτο ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Ἀμερικῆς πρὸ δεκαπενταετίας καὶ τί εἶναι τῶρα διὰ νὰ ἀντιληφθῇ τὸ ἔργον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηναγόρα. Ἐπίσκοποι ἀλληλοκαθαίρουμένοι καὶ ἀλληλοσκοπηροσόμενοι ὡς ἀντικανονικοὶ ἢ ἀποστάται, κοινότητες διηρημέναι εἰς ἐκάστην πόλιν εἰς βενιζελικὰς καὶ ἀντιβενιζελικὰς, χωρὶς καμμίαν μεταξὺ τῶν ἐπαφῶν, κοινὸντικὰ συμβούλια μεταβάλλοντα τὸν τόπον τῶν συνεδριάσεων τῶν εἰς στίβον γρονητομαχίας καὶ καρεκλομαχίας, ἱερεῖς πλανόδιοι καὶ ἐπὶ ποδὸς διότι ἡ τύχη τῶν ἐξηρτάτο ἀπὸ τὰς ἰδιοτροπίας τοῦ ἐκάστοτε προέδρου τῆς Κοινότητος, αὐτὸ ἦτο τὸ θέαμα τοῦ ἐν Ἀμερικῇ Ἑλληνισμοῦ, διὰ νὰ μὴ εἰσελθῶμεν εἰς τὰς ἄλλας αὐτοῦ διαμάχας.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι ὁ ἤδη Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Ἀντιβασιλεὺς καὶ τότε Μητροπολίτης Κορινθίας Δαμασκηνός, σταλεῖς τὸ 1929 ὡς πατριαρχικὸς ἑξάρχος, εἶχεν ἐπιτύχει τὴν διευθέτησιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος καὶ προελάνει τὸ ἔδαφος διὰ μίαν γενικὴν συμφιλίωσιν. Ἀλλ' ἔμενον ἐρριζωμένα ἔξεις ἀνταρσίας, ἀτομικαὶ φιλοδοξίαι καὶ μικροφιλοτιμίας, πάθη ἄσβεστα, παρηνόησεις καὶ καταχρήσεις τῆς ἐν Ἀμερικῇ ἐλευθερίας τοῦ πολίτου, ἀσυμβίβαστοι πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἐθνικῆς ἐνότητος. Οἱ περισσότεροι ἐφαντάζοντο ὅτι ἰὸ καταφθάσας ἐκεῖ τὸ 1931 Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηναγόρας θὰ προσέκρουεν εἰς τόσα ἐμπόδια, ὥστε πολὺ ταχέως θὰ ἐπαίρνε τὸν δρόμον τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὸν Παλαιὸν Κόσμον.

Ἀλλ' ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηναγόρας εἶναι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες δὲν προοῦνται ἀπὸ τὰ ἐμπόδια ὅταν ἔχουν νὰ ἐκτελέσουν μίαν ἀποστολὴν τὴν ὅποιαν θεωροῦν ἱερὰν. Ἐν πρώτοις ἐστάθη εἰς τὸ ὕψος τοῦ ἀληθοῦς ἱεράρχου καὶ ἐθνάρχου παραμείνας ἔξω τῶν πολιτικῶν καὶ κομματικῶν παθῶν, ὑπεράνω τῶν ἀτομικῶν συμφερόντων καὶ τῶν προσωπικῶν φιλοδοξιών, ἐντελὲς μακρὰν πολλῶν ἄλλων πραγμάτων, τὰ ὅποια δὲν χρειάζεται νὰ ὀνομάσωμεν, ἀλλὰ τὰ ὅποια εἶναι γνωστὸν πόσον ἐκθέτουν τοὺς ποιμένας τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰ ὅμματα τοῦ ποιμνίου τῶν. Ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς κατάρθωσε νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς ὁμογενεῖς τῆς Ἀμερικῆς τὸν ἀπεριόριστον σεβασμὸν πρὸς τὴν προσωπικότητά του ὡς

ἀτόμου καὶ ὡς ἱεράρχου. Ὁ δὲ σεβασμὸς αὐτὸς διατηρεῖται ἀμείωτος μέχρι σήμερον, παρ' ὅλην τὴν νέαν διαίρεσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τὰ ζιζάνια τοῦ ἀλληλοσπαραγμοῦ, τὰ ὅποια ἐπιτηδεῖως μετεφύτευσαν εἰς τὰς μάζας τοῦ. Ἐπὶ πλέον ἡ φυσιογνωμία τοῦ Ἀθηναγόρα ἐπεβλήθη εὐρύτερον εἰς τοὺς ἀμερικανικοὺς κύκλους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους, παρὰ τὴν ζωηρὰν ἀντίδρασιν τῶν Σλαυορθόδοξων, ἀνεγνωρίσθη ὡς Ἀρχηγὸς τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ὀρθοδοξίας, αὐτὸ ἐπὶ μεγίστῳ ἀγαθῷ τοῦ ἐκεῖ ὁμογενοῦς ἡμῶν στοιχείου.

Προικισμένος μὲ ἐξαιρετικὴν εὐφυΐαν, μὲ δεξιότητα ἀντιλήψεως, μὲ ἐπιτηδειότητα ἐναρμονισμοῦ σκέψεων καὶ ἀποφάσεων, ἀναλόγως τῶν ἐκάστοτε περιστάσεων, ἐπὶ πλέον χαλκέντερος εἰς θερμοῦργον δράσιν, ἐπελήφθη ἀτομικῶς ὅλων τῶν ζητημάτων τοῦ ἐν Ἀμερικῇ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἐπέτυχε δι' ὅλα ἀναλόγους λύσεις. Ἄν καὶ εἶναι ὁ μόνος κληρικὸς ἐν Ἀμερικῇ ὀρθόδοξος ἢ ἄλλου θρησκευματος, ὅστις δὲν ἀπέβαλε τὸ ράσον οὐδὲ στιγμὴν, πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἐπισύρει τὴν προσοχὴν τοῦ ἀμερικανικοῦ Κοινοῦ ὡς εἶδος ἀξιοπεριέργου φαινομένου, περιηγήθη ἐπανειλημμένως ὁλόκληρον τὴν Ἀμερικὴν. Ἀνὰ τὰ πέρατα ἰδίως τῆς βορείου Ἀμερικῆς δὲν ὑπάρχει γωνία γῆς εἰς τὴν ὅποιαν νὰ εὐρίσκωνται ἐγκατεστημένοι ὀλίγοι ἑλληνικαὶ οἰκογένειαι καὶ τὴν ὅποιαν νὰ μὴ ἐπισκέφθη ὁ πανύψηλος αὐτὸς ἱεράρχης μετὰ τὴν μακρὰν γενειάδα καὶ τὴν «βαλίτσα εἰς τὸ χεῖρ».

Δὲν περιορίζεται ἐκεῖ νὰ ἱεουργῇ καὶ νὰ κάμῃ κήρυγμα. Ἐπισκέπτεται τὰς οἰκογενεάς, προσδρεῖται τῶν κοινοτικῶν συμβουλίων, νοθετεῖ, διαλαλεῖ παρεξηγήσεις, δίδει κατευθύνσεις, ἐπιτυχάνει συμφιλιώσεις, ἐξευρίσκει λύσεις εἰς τὰς αἰτίας διχασμοῦ, διευθετεῖ ἐπὶ τόπου τὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν σχολείων.

Ἀλλὰ κατὰ βάθος καὶ μετὰ μεγάλης τέχνης ἡ προσοχή του στρέφεται ἰδίως εἰς διατήρησιν τοῦ ἑλληνικοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος τῶν ὁμογενῶν καὶ κυρίως τῆς νέας γενεᾶς, ἡ ὅποια ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ αὐτὴν ἐγνώρισεν ὡς Πατρίδα, ἀγνοεῖ καθ' ὅλοκληρίαν τὴν γῆν τῶν πατέρων τῆς καὶ ἔχει ἀνάγκην ὅλος ἰδιαίτερα φροντίδος διὰ νὰ παραμείνῃ εἰς τὸ πλαίσιον τῶν ἰδεολογικῶν κατευθύνσεων τῆς ἑλληνικῆς Ὀρθοδοξίας. Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς δὲ αὐτῆς ἡ δράσις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηναγόρα εἶναι ἀνωτέρα παντὸς ἐπαύου. Μὲ τὸ κήρυγμά του, τὰς ἐορτάς καὶ δεξιώσεις τὰς ὁποίας ὁργανώνει εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε διὰ τῶν βοηθῶν ἐπισκόπων καὶ ἱερέων, μὲ τὰ κοινοφελῆ σωματεῖα καὶ μὲ τὰ κυριακὰ κατηχητικὰ σχολεῖα, τὰ ὅποια ἔχει ἰδρύσει εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς ἑλληνικὰς κοινότητας τῆς Ἀμερικῆς, ἐπιτυγχάνει νὰ διατηρῇ ἄσβεστον τὴν φλόγα τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς εἰς τὰ νεανικά στήθη ὅλων τῶν Ἑλληνοπαίδων.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Νέας Ὑόρκης καὶ πάσης Ἀμερικῆς Ἀθηναγόρας

1 Τὴν διόρθωσιν ταύτην κωλύει ἡ σειρά τῶν λέξεων ἐν τῷ λεξικῷ τοῦ Ἡσυχίου.

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑΙ ΚΑΙ ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

Φύσις καὶ οὐσία τῆς ψυχῆς ἔξ ἐπόψεως φιλοσοφικῆς

Ὑπὸ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ Κ. ΓΟΥΔΕΛΗ, Καθηγητοῦ

Ἀνέκαθεν ζωηρότατον προεκλήθη εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ ἐνδιαφέρον (ἐκ τοῦ ἀκατανίκητου αὐτοῦ πόθου προερχόμενον ὅστις παρῶθι αὐτὸν πρὸς τὴν λύσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ θανάτου καὶ τῆς ζωῆς), ἵνα γνωρίσῃ τίνα θέσιν κατέχει ἐν μέσῳ τῆς καταπληρυσούσης καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀκατανοήτου δι' αὐτὸν δημιουργίας, ἣν προσεπάθει νὰ ἐρμηνεύσῃ, καὶ ἵνα διεισδύσῃ εἰς τὸ βάθος τοῦ δεοντολογικοῦ αὐτῆς σκοποῦ καὶ ἀρθῇ οὕτω διὰ τῆς μελέτης τῶν φυσικῶν φαινομένων καὶ τῆς σπουδῆς τῶν ἐν γένει ὄντων εἰς τὴν ποθητὴν καὶ δι' ἐαυτὸν θέσιν, ὥστε καὶ τὸν κόσμον νὰ δυνηθῇ νὰ γνωρίσῃ καὶ ἐαυτὸν νὰ κατανοήσῃ. Καὶ ἐνῷ τοιοῦτοτρόπως οἱ αἰῶνες παρήρχοντο τοῦ ἀνθρώπου μὴ καταβαλλομένου ὑπὸ τοῦ καμάτου ἐν τῇ τιτανίῳ ὁμολογουμένως αὐτοῦ προσπάθειᾳ ἡ δαιμονία τοῦ ἀνθρώπου διάνοια, ὁ ἄφθιτος κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη καὶ ἀπαθὴς αὐτοῦ νοῦς ἀπορεῖ καὶ θαυμάζει, ὑποθέτει καὶ εἰκάζει, ὑπολογίζει, συμπεραίνει καὶ διερωτᾶται: «Ὁ κόσμος εἶναι καὶ ὅπερ ἐγένετο ἀφ' ἐαυτοῦ ἄνευ σκοποῦ καὶ λογικῆς βαθυτέρας αἰτίας ὑφισταμένης ἐκτός αὐτοῦ;» Καὶ ἀπαντᾷ: οὐχί. Καὶ πάλιν διερωτᾶται: «Ὁ ἄνθρωπος εἶναι βέβαιον ὅτι ἐρχεται διὰ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ἀνυπαρξίαν;» Καὶ ἀπαντᾷ: «δὲν εἶναι δυνατόν».

Ὡς τοιαύτην ἐν συντομίᾳ, φίλε ἀναγνώστα, θὰ ἡδυνάτο τις νὰ προσδιορίσῃ τὴν διὰ μέσου τοῦ ἀτέρμονος, τοῦ μακροῦ καὶ ἀναριθμήτου χρόνου πορείαν τῆς ἀνθρωπίνης καθόλου σκέψεως.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁμως ὡς εἰκός, θὰ εἶχε τις ἀμφιβολίας καὶ εὐλόγους ἀντιρρήσεις ἀναφορικῶς πρὸς τὰ ἀνωτέρω καὶ συγκεκριμένως ὡς πρὸς τὸ ὅτι ἡ γενικὴ πορεία τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως δὲν εἶναι διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἡ αὐτὴ, ὡς ἡθέλε τις, δισχυρισθῇ, ἀλλὰ τούναντίον παρουσιάζει ποικίλιν ἀπόψεων καὶ γνώμων, διότι πολλοὶ ἐκ τῶν φιλοσόφων μάλιστα ἐφ' ὧν ὡς ἔσθ' ὁ κόσμος ὡς μὴ δημιουργηθέντα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, τὴν ὑπαρξίν τοῦ Ὁποῦ καὶ ἠρνήθησαν καὶ περὶ τοῦ ἀνθρώπου ἀπεφάνθησαν ὅτι οὗτος ἀποθνήσκων παύει ὑφιστάμενος καὶ μεταβαίνει εἰς τὴν ἀνυπαρξίαν ἀπαξ διὰ παντός καὶ, ὅτι κατὰ ἀκολουθίαν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ δὲν εἶναι ἀθάνατος, ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν καὶ ἀπαντήσωμεν οἷον ἀπολογούμενοι τὰ ἑξῆς:

Ἡ ὑπαρξὶς φέρ' εἰπεῖν τῆς νόσου καὶ τῶν νοσοῦντων ὑπὸ βαρυτάτων ἀσθενειῶν, ἀνιάτων, ἀν' ἡθέλητε, ἀτόμων δὲν κατορθοῖ νὰ ἐξαφανίσῃ τὴν ὑγίαν καὶ τὰ ἐκατομύρια ὑγιᾶ πρόσωπα εἰς τὰ ὅποια αὕτη ἐκδηλοῦται ὡς εὐχάριστος καὶ ἀνεκτιμήτου ἀξίας κατάστασις ὅφ' ἥς τὰ ζῶντα συλλήθδην ὄντα τὰ διαδραματίζονται ὑπὸ ταύτης νὰ προσδιορίζονται ὡς ὑγιαίνοντα. Ὡσαύτως αἱ σοφαὶ κατὰ τὰ ἄλλα συμβουλαὶ καὶ παραινέσεις, σκέψεις καὶ ἐπιγραμματικά πολλὰ ἀποφθέγματα μεγάλων λογίων φιλοσόφων οὐχὶ σπανίως ὅσον ἀφορᾷ τὴν δυστυχίαν εἰς ἣν περιπίπτει τὸ ἄτομον τόσον τὸ ἄρρεν ὅσον καὶ τὸ θῆλυ διὰ τοῦ γάμου δὲν εἶναι ἱκαναὶ ν' ἀναγκάσωσι τὸν ὄργανισμὸν καὶ τὴν ἀκατανίκητον ὁρμὴν τῆς ζωῆς ἥτις κατορθοῖ πάντοτε νὰ ὑπερπηδᾷ πᾶν ἐμπόδιον καὶ συνεχίζεται ἐπὶ τὰ βελτίω προαγόμενῃ, τὰ δὲ παραδείγματα τῶν ἀγάνων νὰ ἀποτελῶσι πάντοτε εἰς πάσας τὰς ἐποχὰς πενιχρὰν τινα μειονοψηφίαν. Ἐπίσης οἱ εὐσεβεῖς πόθοι ἀνθρώπων τινῶν, οἵτινες σὺν τῇ παρῶδῳ τοῦ χρόνου παγιοῦνται δι' αὐτοὺς εἰς πεποιθήσεις, ὅτι δηλαδὴ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου, τῆς κοινωνίας, ἔξ ἀπόψεως διοικητικῆς ἐννοίας δὲν πρέπει νὰ ἐξελίσσονται ἐπὶ τὰ βελτίω ἀλλὰ πάντοτε νὰ παραμένωσιν ὡς εἰς ἡμᾶς παρεδόθησαν διότι οὕτως οὗτοι ἐξυπηρετοῦνται, δὲν δύναται νὰ ἀνατρέψῃ τὴν ἱστορικῶς πλέον ἀποδεδειγμένην ἀλήθειαν, ἥτις συμπίπτει καὶ συνέπιπτε πάντοτε πρὸς τὸν πόθον τῆς μεγάλης ἀνθρωπίνης πλειονοψηφίας, ἥτις ἐπίστευσε καὶ πιστεῦει εἰς τὴν γενικὴν κοινωνικὴν εὐημερίαν καὶ κα-

θολικὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἀνθρώπιν, ὅσον οικονομικὴν, ὕλικήν, πνευματικὴν καὶ καθ' ἑξῆς, τοῦ πολιτισμοῦ βαίνοντος πάντοτε κατ' εὐθὺν λόγον τὴν ἀνιούσαν συμμεταβαλλομένου καὶ προωθουμένου συμφώνως πρὸς τὰς ἐκάστοτε ἐπιστημονικὰς μεθόδους καὶ πνευματικὰς τοῦ ἀνθρώπου κατακτήσεις, μικρὰς πάντοτε παραμενούσης καὶ ἐνταῦθα τῆς ομάδος τῶν ὁπισθοδρομικῶν οἵτινες ἀνίκανοι ὄντες νὰ ἐπιβληθῶσιν ἐπὶ τῆς ἐξελικτικῆς πορείας τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῆς ἐκάστοτε βελτιώσεως τῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν, ἐπέχουσιν θέσιν ἀρνητικῶν ἀριθμῶν χωρὶς καὶ πάλιν ἡ ὑπαρξὶς τῆς ἐλαχίστης αὐτῆς μειονότητας νὰ προὑποθέτῃ ὅτι ὁ πολιτισμὸς τοῦ κόσμου δὲν προάγεται; Ὁμοίως ἡ ἀμάθεια ὠρισμένων ἀτόμων δὲν ἐξυπνοεῖ ὡς λογικῶς ἀναγκαῖον ὅτι δὲν ὑπάρχουσιν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν γραμμάτων οἱ ἱεροφάνται καὶ τὰ ἐκατομύρια τῶν ἐγγραμμάτων ἀνθρώπων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν. Ὁμοίως ἡ ὑπαρξὶς φυλακῶν σωφρονιστηρίων δὲν προϋποθέτει καὶ πάλιν ὅτι δὲν ὑπάρχουσιν ἀνθρώποι νομοταγεῖς καὶ ἡ ὑπαρξὶς φρενοκομείων καὶ ψυχιατρειῶν ὅτι δὲν ὑπάρχουσιν ἀνθρώποι σάφρονες; οὕτω πως κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἀναπτυσθέντα καὶ διατυπωθέντα παραδείγματα καὶ ἡ ὑπαρξὶς μικρὰς ἢ καὶ μεγαλυτέρας ἔστω ομάδος ἀνθρώπων τις οἶδε ἐκ ποίων λόγων κινήθωνται καὶ ὁποίων αἰτίων ὁρμηθέντων, ὥστε νὰ καταλήξωσιν εἰς τὸ σφαλερώτατον συμπέρασμα ὅτι δηλαδὴ ὁ Θεὸς δὲν ὑπάρχει καὶ ὅτι ἡ ψυχὴ δὲν εἶναι ἀθάνατος, δὲν ἐξυπνοεῖ ὡσαύτως ὡς λογικῶς ἀναγκαῖον ὅτι δὲν ὑπάρχει πράγματι ὁ Θεὸς καὶ ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι ὄντως ἀθάνατος, ἐφ' ὅσον ἄλλωστε τοῦτο δὲν ἡμπόδιζε τὴν κοινωνίαν σύμπασαν τὸσον τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς (ὡς διδάσκει τοῦτο σαφῶς ἡ Ὀρθόδοξος ἀπολογία), ὅσον καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων τὸ κοινωνικὸν σύνολον, νὰ πιστεύσῃ ἀκραδάντως ὡς εἰς μεγάλας ἀληθείας στερρῶς ὅτι ὑπάρχει προαιωνίως ὁ Θεὸς καὶ ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ εἶναι ἀθάνατος.

Τὸ γεγονός τοῦτο ἐπιβεβαιούται καὶ ἱστορικῶς λόγῳ τῆς καθολικότητος τοῦ θρησκευτικοῦ συναίσθηματος, τοῦ Πλουτάρχου εἰπόντος «εὐροῖς δ' ἂν ἀπίων καὶ πόλεις ἀτειχίστους, ἀγραμμάτους, ἀδασιλεύτους, ἀοίκους, ἀχρημάτους, νομίσματος μὴ δεομένας, ἀπειροῦ θεάτρων καὶ γυμνασίων» ἀνιέρου δὲ πόλεως καὶ ἀθέου, μὴ χρωμένης εὐχαίς, μηδὲ ὄρκου, μηδὲ μαντείας, μηδὲ θυσίας ἐπ' ἀγαθοῖς, μηδ' ἀποτροπαῖς κακῶν οὐδεὶς ἔστιν οὐδ' ἔσται γεγονός θεατῆς»¹.

Τοῦτο συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς λογικῆς πλέον ἀπόψεως, ὅτι τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα διὰ μέσου τῶν αἰώνων δὲν κατεπνίγη οὐδὲ εἶναι δυνατόν νὰ καταπνίγη, νὰ ἐξαφανισθῇ παρ' ὅλας τὰς ἀπεναντιζόμενας προσπάθειας τῶν ἀθέων πάσης ἐποχῆς, ὅπως καταπνίγη καὶ ἀπονεκρώσῃ αὐτό, ἀλλ' ὅτι τούναντίον ἐξ ἀντιθέτου τοῦτο ἐνδυναμοῦται ἐν ἡμῖν τοσοῦτ' ὥστε ὅσον ἀναντίρρητον εἶναι τὸ γεγονός ὅτι τὸ θρησκευτικὸν συναισθηματικὸν εἶναι καὶ εἶναι συμφυὲς τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, ἥτις δὲν δύναται νὰ νοηθῇ καὶ ἐρμηνευθῇ ἄνευ Θεοῦ ἀνάγκης, παντοδυνάμου καὶ προσωπικοῦ καὶ ψυχῆς αἰωνίου δημιουργήσεως ὅφ' αὐτοῦ (ὑφισταμένης ἐντός ἡμῶν) καὶ τὴν ὅποιαν πάντες οἱ ἄνθρωποι ὄντως κεκτήμεθα.

Καὶ ἥδη ἂς ἀφήσωμεν ἐπὶ τοῦ προκειμένου νὰ διηγήσω κατὰ σειράν περὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς οἱ μεγαλύτεροι φιλόσοφοι ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς συγχρόνου ἡμῶν ἐποχῆς, ἐπιρρωνόντες ἔστιν ὅτι καὶ ἡμεῖς δι' ἰδίαν ἐπιστημονικὴν ἡμῶν σκέψιν καὶ φιλοσοφικὴν στοχασμῶν τὰ ὕψιστα αὐτῶν περὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς διδάγματα.

¹ Πλουτάρχου πρὸς Κλωθὴν κεφ. λα', πρὸβ. καὶ Κικέρωνος, De legibus II 8.

Ἡ θρησκευτικὴ κίνησις ἐν τοῖς Ἀμερικανικοῖς Πανεπιστημίοις

Ὑπὸ RALPH HARLOW τακ. Καθηγητοῦ τοῦ Smith College τῆς Mass τῆς Ἀμερικῆς κατὰ μετάφρασιν ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ, Τακτ. Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

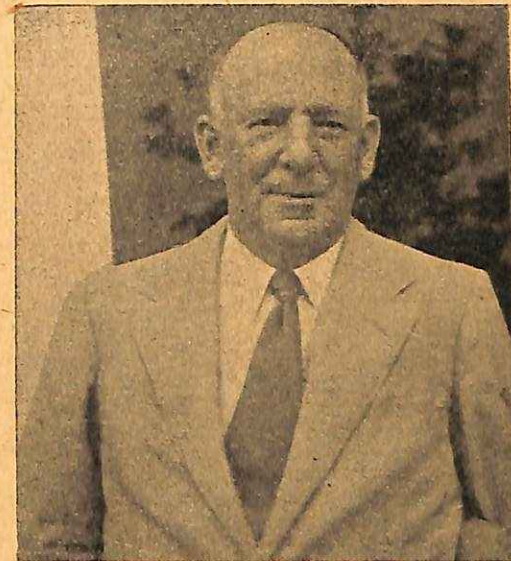
[Μετὰ μεγάλης χαρᾶς καὶ ἐθνικῆς ὑπερηφάνειας δημοσιεύομεν κατωτέρω διὰ τῆς θρησκευτικῆς κινήσεως ἐν τοῖς Ἀμερικανικοῖς Πανεπιστημίοις τοῦ διακεκριμένου Ἀμερικανοῦ Καθηγητοῦ τῆς Κοινωνικῆς Ἠθικῆς Δρ. κ. Harlow, παραχωρηθέντων ἡμῖν ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Γ. Σακελλαρίου. Ἡ διάλεξις αὕτη τοῦ σοφοῦ Ἀμερικανοῦ Καθηγητοῦ καὶ φίλου τῆς Ἑλλάδος ἐγένετο ἀγγλιστὶ ἐν τῷ ἀμφιθέατρῳ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τῇ 13ῃ τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου, παρακληθέντος πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας τῶν Φίλων τῶν Ἀμερικανικῶν Σπουδῶν χάριν τῶν Ἑλλήνων φοιτητῶν. Εἰς τὴν διάλεξιν ταύτην, εἰς ἣν προσκλήθει παρόντι καὶ ὁ ἡμέτερος Διευθυντής, καθηγητῆς κ. Σπυρίδων Κ. Γουδέλης, παρίσταντο καὶ οἱ Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς, πολλοὶ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, βουλευταὶ, ἀνώτεροι ἀξιωματικοί, ἐν οἷς καὶ Ἀμερικανοὶ καὶ Ἀγγλοὶ, πλείστοι ἐπιστήμονες καὶ πλείθος φοιτητῶν, οἵτινες ἐπεφύλαξαν εἰς τὸν σοφὸν Ἀμερικανὸν Καθηγητὴν ἐνθουσιώδη ὑποδοχὴν.

Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς διαλέξεως, ἥτις ἐγένετο ἀγγλιστὶ, χάριν τῶν ἀκροατῶν τῶν ἀγνοούντων τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν ἐγένετο εὐρεῖα περίληψις αὐτῆς μετὰ βιογραφικῆς εἰσαγωγῆς περὶ τοῦ σοφοῦ Ἀμερικανοῦ Καθηγητοῦ κ. Harlow ὑπὸ τοῦ τακτικού καθηγητοῦ τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῆς Ψυχολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν καὶ Γενικοῦ Γραμματέως τῆς Ἑταιρείας τῶν Φίλων τῶν Ἀμερικανικῶν Σπουδῶν κ. Γεωργίου Σακελλαρίου.

Σημ. τῆς Διευθ.]

Ἡ Ἑταιρεία τῶν φίλων τῶν Ἀμερικανικῶν Σπουδῶν ἰδιαίτερον αἰσθάνεται εὐχαρίστησιν καὶ τιμὴν εὐτοχούσα νὰ παρουσιάσῃ εἰς ὑμᾶς τὴν ἐσπέραν ταύτην διακεκριμένον ὁμιλητὴν καὶ ἐξαιρετικὸν φίλον τῆς Ἑλλάδος τὸν Δρ. κ. Harlow. Ὁ κ. Harlow, Καθηγητῆς τῆς Κοινωνικῆς Ἠθικῆς τοῦ Smith College τῆς Mass τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἐπίτιμον μέλος τοῦ Διοικητικοῦ τῆς Ἑταιρείας ἡμῶν Συμβουλίου προσκλήθει, εὐχρηστίθῃ νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς ὑμᾶς ἐπὶ τῇ θέματι τῶν μάλιστα ἐπικαίρου καὶ ἐπωφελοῦς διὰ τοὺς φοιτητὰς τοῦ Πανεπιστημίου ἡμῶν, ὅσον καὶ διὰ τὴν ὅλην Ἑλληνικὴν Κοινωνίαν. Ἀλλὰ ποῖος ὁ κ. Harlow; Ἡ μὴ ἐπαρκὴς γνώσις ὑπ' αὐτοῦ τῆς ἑλληνικῆς ἐπιτρέπει ἡμῖν ἀφόδως, χωρὶς νὰ προσκρούσωμεν εἰς τὴν μετριοφροσύνην αὐτοῦ, νὰ γνωρίσωμεν αὐτὸν ὅπως ἀρμόζει πρὸς τὴν ὁμιλίαν αὐτοῦ. Ὁ κ. Harlow δὲν εἶναι ξένος πρὸς ἡμᾶς, ἴσως δὲν θὰ εἶναι πολὺ νὰ εἴπῃ τις ὅτι «ἔχει ἐγκλείσει ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ τὴν Ἑλλάδα», ὅσον ὀλίγοι ξένοι ἐπιστήμονες. Γνωρίσας τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς Ἕλληνας πρὸ τινῶν ἐτών, ὅτε πάλιν διέμενε μεταξὺ ἡμῶν ὡς Καθηγητῆς ἐν τῷ Παλαιῷ Φαλήρῳ τότε λειτουργούσης Σχολῆς τῶν Θρησκευτικῶν καὶ τῶν Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν, τοσοῦτον ἠγάπησεν αὐτὴν ὥστε ἐπανελθὼν εἰς Ἀμερικὴν ἐπὶ τῆς ἐξοικῆς αὐτοῦ οἰκίας ἦν ἀνατολικῶς τῆς Mass, ἔκτισεν, ἐπέθεσε μεγάλην ἐπιγραφήν ἑλληνιστὶ «Φάληρον» ἐπὶ δὲ τῆς προσόψεως αὐτῆς ἀναρτᾷ τακτικῶς δύο σημαίας τὴν Ἀμερικανικὴν καὶ παρ' αὐτὴν τὴν Ἑλληνικὴν.

Τὸ μέγα Ἑλληνικὸν θαῦμα τοῦ 1940-41 καὶ τὰ μετ' αὐτοῦ διανοητήματα τῆς Ἑλλάδος συνετέλεσαν ὥστε νὰ ἔλθῃ πρὸ ἔτους ἐκ τῶν πρώτων ὁ κ. Harlow πάλιν πλησίον ἡμῶν ἐργάτης ἀδόδουτος τὸ μὲν πρὸς ἐποφύλαξιν τῶν πληγῶν τῆς Ἑλλάδος, τὸ δὲ πρὸς θεμελιώσιν τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς ἀνασυγκροτήσεως αὐτῆς. Καὶ ἐργάζεται πρὸς τοῦτο ἀόκνως καὶ ἀνιδιοτελῶς ὁ κ. Harlow ὡς καὶ ἡ εὐγενεστάτη Κυρία αὐτοῦ εἰς πλείστα ὅσα ἱδρύματα ἀπὸ τοῦ Ἀμερικανικοῦ Κολλεγίου Θηλέων, ἀπὸ τῆς U.N.H.A., ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου τῶν Ἀγγλικῶν σπουδῶν, ἀπὸ τῆς ἡμετέρας Ἑταιρείας καὶ ἀλλαχοῦ καὶ μίαν μόνον λύπην ἔχει ὅτι θὰ ἀναγκασθῇ νὰ ἐγκαταλείψῃ μετὰ τριμήνου τὴν Ἑλλάδα ἔχων τὴν ἀμετάκλητον ἀπόφασιν ὁμῶς νὰ ἐπιστρέψῃ ἵνα διὰ παντός πλέον παραμείνῃ

*Ὁ διακεκριμένος Ἀμερικανὸς Καθηγητῆς τῆς Κοινωνικῆς Ἠθικῆς Δρ. κύριος HARLOW

πλησίον ἡμῶν εἰς τὸ Παλαιὸν Φάληρον, ὅπερ τόσον πολὺ λατρεῖται καὶ νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τὴν ἀρκῆς τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ ἀνευ ὕλικης τιμῆς βεβαίως ἀμοιβῆς.

Αὐτός, ἐν ὀλίγοις, εἶναι ὁ ὁμιλητὴς τῆς σήμερον. Τὸ θέμα τῆς ὁμιλίας αὐτοῦ εἶναι ἡ θρησκευτικὴ κίνησις ἐν τοῖς Ἀμερικανικοῖς Πανεπιστημίοις, περίληψιν τοῦ ὁποῦ Ἑλληνιστὶ θὰ ἐπιτρέψῃτε διὰ τοὺς ἀγνοούντας τὴν Ἀγγλικὴν νὰ ἐκθέσω.

Ὁ κ. Harlow λέγει:

Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κατανοήσῃ τις τὴν ἀρχὴν τῆς Ἀμερικανικῆς Πανεπιστημιακῆς ἐκπαίδευσως, ἄνευ τῆς γνώσεως τῶν θρησκευτικῶν αὐτῆς βάσεων. Ἐν τῷ Harvard, τῷ πρώτῳ ἱδρυθέντι Ἀμερικανικῷ Πανεπιστημίῳ, κατὰ τὸ ἔτος 1936, ἔχουσιν ἐγγραφεθῇ ἐπὶ λιθοκτίστου τοιχώματος, τῆς μίας τῶν πυλῶν τῆς εἰς αὐτὸ εἰσόδου αἱ ἑξῆς λέξεις: ληφθεῖσαι ἐκ τοῦ ἡμερολογίου τοῦ Κυβερνήτου Bradford, τοῦ πρώτου ἀποικιακοῦ Κυβερνήτου τῆς Mass. «Ἄφ' οὗ ἐκαθαρίσαμεν τὴν ἐρημίαν τοῦ τόπου καὶ ἐκτίσαμεν τὰς οἰκίας, μὰς καὶ ἐγκατεστήσαμεν τὴν πολιτικὴν κυβέρνησιν, ἱδρύσαμεν τὸ Κολλέγιον τοῦτο ἵνα ὅταν οἱ σημερινοὶ μὰς ἱερεῖς θὰ εὐρίσκωνται ἐνταφιασμένοι ὑπὸ τὴν γῆν, μὴ ἀφίσωμεν εἰς τοὺς μεθ' ἡμᾶς ἐπερχομένους μίαν ἀπαιδεύσαν πνευματικὴν ἡγεσίαν». Τὸ Harvard ἱδρύθη, διότι ἦεν νεὸς πούριτανος ἱερεὺς ἀποθνήσκων, ἔδωκε τὴν βιβλιοθήκην του ἐκ πολλῶν ἑκατοντάδων βιβλίων καὶ ὀλίγας ἑκατοντάδας λιρῶν εἰς χρῆμα πρὸς ἐγκατάστασιν ἐνὸς τοιοῦτου σχολείου μαθήσεως καὶ χάριν τοῦ σκοποῦ τὸν ὁποῖον ὁ Κυβερνήτης Bradford ἀνέγραψεν ὡς ἐλέγχον, εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του.

Κατὰ τὰ πρώτα 100 ἔτη τῆς Ἀμερικανικῆς Συμπολιτείας πᾶν Κολλέγιον ἱδρύετο διὰ δωρεῶν ὑπὸ διαφόρων ἐκκλησιῶν αἵτινες ἐπεθύμουν νὰ ἔχουν πεπα-

δευμένον κληρὸν. Τὰ βασικά μαθήματα, ὑποχρεωτικά δι' ὅλους τοὺς φοιτητάς, ἦσαν τὰ Ἑλληνικά καὶ τὰ Ἑβραϊκά, καὶ μέγα μέρος τῶν σπουδαστῶν, οἵτινες εἰσέρχοντο εἰς τὰ κολλέγια αὐτά, ἐλάμβανον τὰ διπλώματα αὐτῶν ἵνα εἰσαχθοῦν εἰς τὸ χριστιανικὸν ἱερατεῖον. Σχεδὸν ἄνευ ἐξαίρεσως οἱ πρυτάνεις τῶν κολλεγίων τούτων, ἦσαν καὶ αὐτοὶ κληρικοί. Ἡ φοίτησις εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Κολλεγίων δις τῆς ἡμέρας, ἦτο ὑποχρεωτική, ὁ ὅλος βίος τῶν Κολλεγίων καὶ τῶν συλλόγων τῶν καθηγητῶν διεπνέετο ὑπὸ θεός θρησκευτικοῦ φρονήματος, εὐνόητον δ' εἶναι ὅτι τὸ θρησκευτικὸν τοῦτο πνεῦμα εἶχε μεγίστην ἐπίδρασιν ἐπὶ τὴν Ἀμερικανικὴν οἰκογενεὶαν καὶ τὴν ὅλην κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν ζωὴν. Μετὰ πάροδον ὁμῶς μιᾶς ἑκατονταετίας, μεγάλη μεταβολὴ ἐπῆλθεν εἰς τὴν ζωὴν τῶν Ἀμερικανικῶν Κολλεγίων. Ἡ ὀρθολογιστικὴ κίνησις ἐν Γαλλίᾳ, εἰσῆλθεν εἰς τὸν πνευματικὸν ἡμῶν βίον, καὶ ἡ Ἐκκλησία ἀπώλεσε τὸ κύρος καὶ τὴν αὐθεντίαν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ πνεύματος ἀναριθμητῶν νέων, ἰδιαίτερως φοιτητῶν. Μὲ τὴν ταχείαν δὲ πρόδον τῆς ἐπιστήμης, καὶ τὰς πολὺ συχνὰς ἐπιθέσεις ἐκ μέρους θρησκευτικῶν ἡγετῶν κατὰ τῶν νέων θεωριῶν ἤρχισεν ἄγῶν μεταξύ τῶν δύο τούτων ομάδων, τῶν ἡγετῶν δηλαδὴ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς θρησκείας. Ὁ δὲ πρῶτος ἐνδὸς τῶν μεγαλύτερων ἡμῶν Πανεπιστημίων ὁ Δρ White τοῦ Cornell συνέγραψε βιβλίον ἐκ δύο μεγάλων τόμων ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ πόλεμος μεταξύ ἐπιστήμης καὶ θρησκείας». Ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ, ὅπερ ἔσχε μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς Ἀμερικανικῆς σκέψεως ὁ Πρύτανης White προεκάλεσε τοὺς θρησκευτικοὺς ἡγέτας διαιτινόμενος ὅτι, ἀν μὴ ἡ Ἐκκλησία ἦτο διατεθειμένη νὰ ἀντικρύσῃ τὰ ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης παρουσιαζόμενα γεγονότα, ταχέως θὰ ἔχανε τὴν ἰσχύν αὐτῆς μεταξύ τῶν διανοουμένων ἡμῶν καὶ σπουδαστῶν. Καὶ κατεδείκνυνε ὅτι ἡ ἐπιστήμη ἀπειδίκε τὰς προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίας αἵτινες ἦσαν ὁ μεγαλύτερος ἐχθρὸς τῆς ἀληθοῦς πνευματικῆς θρησκείας.

Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον αἱ Δαρβινικαὶ θεωρίαι ἐπινεγκαν ἐπανάστασιν ἐν τῷ πνευματικῷ κόσμῳ ἄλλ' ἀπεκηρύσσοντο ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τῶν τῶν Διαμαρτυρομένων, ὅσον καὶ τῶν Καθολικῶν. Μέγας Ἀμερικανὸς ἐπιστήμων, ὁ καθηγητὴς Aguassì ἐξ οὗ ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα τὸ μέγα Μουσεῖον τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας τοῦ Haguard, τὸ ὁποῖον οὗτος ἐδόθηθησε νὰ ἱδρῇ, ἐξηκολούθησε τὰς σχέσεις αὐτοῦ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας. Ὅταν δὲ φίλος τῆς αὐτοῦ ἡρώτης «Δρ Aguassì, πῶς συμβιβάζεις τὸ ἐπιστημονικὸν σου ἔργον ὥστε νὰ εὐρίσκειαι εἰς καλὰς σχέσεις μετὰ τῆς Ἐκκλησίας», οὗτος ἀπήντησεν: «Ὅταν εἶμαι ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ μου, ζῶ εἰς τὸ ἐν μέρος τοῦ πνεύματός μου καὶ ὅταν εἶμαι εἰς τὴν ἐκκλησίαν ζῶ εἰς τὸ ἄλλο, καὶ δὲν ἀφίνω ποτὲ τὸ ἐν μέρος νὰ ἀπειθῇ ἐρωτήσεως εἰς τὸ ἄλλο. Οἱ ἄνδρες ὁμῶς καὶ αἱ γυναῖκες, οἱ διανοητικῶς ἀκέραιοι δὲν δύνανται νὰ πιστεύωσιν τὴν Κυριακὴν εἰς πρᾶγμα τι, τὸ ὁποῖον κατὰ τὰς ἄλλας ἔξ ἡμέρας γνωρίζουσιν ὅτι δὲν εἶναι ἀληθές.

Δὲν δύνανται νὰ πιστεύωσι τι, διότι παρέχει εἰς αὐτοὺς ἄνεσιν, ἐκτός ἂν ἔχωσι λόγον νὰ πιστεύωσιν ὅτι οὕτω πως τοῦτο ἔχει. Ἀλλ' ἡ ἔρις αὕτη μεταξύ ἐπιστήμης καὶ θρησκείας παρήλθεν, ὅσον ἀφορᾷ τὰ Ἀμερικανικά Πανεπιστήμια, καίτοι ὑπολείπεται ἀριθμὸς τις μικρῶν Κολλεγίων, ἅτινα εἰσέτι κρατοῦσι πολεμικὴν στάσιν ἐναντὶ τῶν κηρυγμάτων τῆς ἐπιστήμης, τὰ κολλέγια ὁμῶς αὐτὰ ἀποτελοῦσι μικρὰν μειονότητα, ἐνῶ ἡ μεγάλη ζωὴ τῶν Πανεπιστημίων βαδίζει πρὸς τὰ ἔμπροσθ' καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη ἐγένετο ἡ μεγαλύτερη θρησκευτικὴ κίνησις τοῦ αἰῶνος ἡμῶν. Ἰνα καταδείξω, λέγει ὁ κ. Harlow τὸ τέρας τῆς ἔριδος μεταξύ ἐπιστήμης καὶ θρησκείας, ἐπιτρέματέ μοι νὰ ἀναγνώσω ὁμολογίαν περὶ τοῦ θέματος τούτου ὑπογραφομένην ὑπὸ ομάδος θρησκευτικῶν ἡγετῶν καὶ κορυφαίων ἐπιστημόνων, ἧς ἑκατομύρια ἀντιτύπων ἐκυκλοφορήθησαν καθ' ὅλην τὴν Ἀμερικὴν.

Μεταξὺ τῶν ὑπογραψάντων αὐτὴν εἶναι ἐπιστήμονες βραβευθέντες διὰ τοῦ βραβείου Νόμπελ, πρόεδροι τῶν μεγάλων ἐπιστημονικῶν ἐταιρειῶν ἡμῶν, ὡς ὁ Δρ Walcott ὅστις ἦτο πρόεδρος τῆς Ἑθνικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν, ὁ Henry Osborn πρόεδρος τοῦ Ἀμερικανικοῦ Μουσείου τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ, ὁ Δρ Πούπιν, ἀρχηγὸς τοῦ ἐργαστηρίου ἐρευνῶν τοῦ Πανεπιστημίου Columbia, ὁ Δρ John Merriam πρόεδρος τοῦ Καρνεγείου ἐπιστημονικοῦ Ἰνστιτούτου ἐν Οὐάσιγκτον, καὶ πλῆθος πανεπιστημιακῶν ἡγετῶν καὶ ἐπιστημόνων. Ἀφ' ἑτέρου μεταξύ τῶν θρησκευτικῶν ἡγετῶν οἵτινες ὑπέγραψαν τὴν ὁμολογίαν ἦσαν ἐπίσκοποι τῆς ἐπισκοπικῆς ἐκκλησίας τῶν διαμαρτυρομένων ἀντιστοιχοῦσης πρὸς τὴν Ἀγγλικὴν ἐκκλησίαν, καὶ εἰς στενὴν σχέσιν εὐρισκομένη πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, καὶ ἡγέται σχεδὸν πάσης ομάδος διαμαρτυρομένων ἐν Ἀμερικῇ, περιλαμβανομένων τῶν πρυτάνεων τῶν πρωτοπῶν θεολογικῶν ἡμῶν Σεμινარიῶν.

Ἰδοὺ ἡ ὑπογραφεῖσα ὁμολογία:

— Ἡμεῖς οἱ ὑπογεγραμμένοι, βαθύτατα λυπούμεθα διότι κατὰ προσφάτους συζητήσεις ἐξεδηλώθη πρόθεσις, νὰ ἐμφανισθῶσιν ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ θρησκεία ὡς ἀσυμβίβαστα καὶ ἀνταγωνιζόμενα πρὸς ἀλλήλας, ἐν τῇ ἀληθείᾳ αὐτὰ ἀνταποκρίνονται εἰς διακεκριμένας ἀνάγκας τοῦ ἀνθρωπίνου βίου καὶ συμπληροῦσι μᾶλλον καὶ δὲν ἐκτοπιζοῦσιν ἀλλήλας ἢ ἀντιτίθενται ἢ μίαν πρὸς τὴν ἄλλην.

Σκόπὸς τῆς ἐπιστήμης εἶναι ἡ γνῶσις ἄνευ οἰσῶς, δῆποτε προλήψεως ἢ προκαταλήψεως τῶν γεγονότων, τῶν νόμων καὶ τῶν λειτουργιῶν τῆς φύσεως. Ἐξ ἄλλου ἔργον τῆς θρησκείας ἐστὶ σπουδαιότερον, εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῆς συνειδήσεως, τῶν ἰδανικῶν καὶ τῶν φιλοδοξιῶν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Τόσον ἡ ἐπιστήμη ὅσον καὶ ἡ θρησκεία ἀντιπροσωπεύουσι βαθεῖαν καὶ ζωτικὴν λειτουργίαν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀμφότεραι εἶναι ἀναγκαῖαι διὰ τὴν ζωὴν, τὴν πρόδον καὶ τὴν εὐμερίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Εἶναι ἐξαιρετὸς ἡ ἀντίληψις τοῦ Θεοῦ ἡ παρεχόμενη ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης καὶ σύμφωνος ἐξ ὁλοκλήρου πρὸς τὰ ὕψιστα ἰδανικά τῆς θρησκείας.

Κατὰ τὴν ἀντίληψιν αὐτὴν παρουσιάζεται ὁ Θεός, ἀποκαλύπτων ἑαυτὸν διὰ μέσου τῶν ἀναριθμητῶν αἰώνων εἰς τὸν ἄνθρωπον μὲ τὴν πνευματικὴν του φύσιν, καὶ πᾶσας τὰς θεϊκὰς αὐτοῦ δυνάμεις.

Κατὰ τὴν περίοδον δὲ ταύτην, ὅτε ὁ ἄγῶν μεταξύ ἐπιστήμης καὶ θρησκείας συνήπτετο, ἡ χριστιανικὴ κίνησις τῶν σπουδαστῶν ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὕψιστον σημείον τῆς ἐπιδράσεως ἐν τοῖς Ἀμερικανικοῖς Κολλέγιοις καὶ ἀπέβη ἡ εὐρυτάτη καὶ ἰσχυροτάτη σπουδαστικὴ κίνησις ἐν Ἀμερικῇ καὶ μία τῶν μεγίστων κινήσεων μεταξύ τῶν σπουδαστῶν ἐν τῷ κόσμῳ. Κατὰ τὸ 1922 ἤμην ἀπεσταλμένος εἰς παγκόσμιον συνέλευσιν ἣτις συνῆλθεν ἐν Πεκίνῳ τῆς Κίνας, ἐνθα εἶχον τὴν εὐτυχίαν νὰ παρακαθίσω εἰς τὴν αὐτὴν τράπεζαν μετὰ ἀντιπροσώπου τῶν Ἑλλήνων Σπουδαστῶν τοῦ κ. Βαλάση διακεκριμένου σήμερον ἱατροῦ ἐν Ἀθήναις μετὰ τοῦ ὁποίου συνδέομαι ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν δι' ἐγκαρδίον φίλως.

Καὶ ἐξακολουθεῖ ὁ κ. Harlow.

Ἡ ἱστορία τῆς χριστιανικῆς κινήσεως πῶν σπουδαστῶν ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτεῖαις εἶναι δραματικὴ, ἵνα δὲ τις κατανοήσῃ αὐτὴν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀνατρέξῃ εἰς τὴν ἱστορίαν μικροῦ τινος Κολλεγίου, τοῦ William, κατὰ τὸ ἔτος 1814. Καὶ συνεχίζων ὁ κ. Harlow ἀναφέρει τὴν ἱστορίαν τῆς ομάδος Williams καὶ ἐκθέτει πῶς ἐγένεν ἡ πρώτη συνέλευσις τῆς χριστιανικῆς κινήσεως τῶν σπουδαστῶν ἐν Hermin τῆς Mass. τῷ 1885, ἣτις καὶ ἱδρυσεν τὴν ἐθελουσίαν κίνησιν τῶν σπουδαστῶν. Ἀκολουθοῦν διαλαμβάνει περὶ τῆς κατὰ τὸ 1895 γενομένης ἐν Σουηδία ὁργανώσεως τῆς Παγκοσμίου Χριστιανικῆς ἐνώσεως σπουδαστῶν καὶ ἀναφέρει πῶς κατὰ τὸ 1924 ὁ Δρ. Mott συναντᾷ ἐν Ἑλλάδι τοὺς Μητροπολίτας Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλο-

νίκης κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ συνέλεξε τὸ ποσὸν δι' οὗ ἀνεγέρθη τὸ περικαλὲς κτίριον τῆς Χριστ. Ἐνώσεως τῶν Νέων ἐν Θεσ/νίκῃ. Κατὰ τὸ 1930 συνέλευσις ἐγένετο ἐν Ἀθήναις καὶ δὴ ἐν Κηφισίᾳ καθ' ἣν κατηρτίσθη πρόγραμμα μετὰ τῶν ἡγετῶν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας διὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς Χ.Α.Ν. ἐν Ἑλλάδι καὶ κατὰ τὸ 1931 ἀντιπρόσωποι τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἦλθον εἰς τὸ Cleveland Ohio ὡς ἀπεσταλμένοι εἰς τὴν Παγκόσμιον συνέλευσιν τῆς Χ.Α.Ν.

Τὸν Αὐγουστον τοῦ 1933 οἱ Μητροπολίται Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης συνηντήθησαν μετὰ τοῦ Δρος Mott ἐν Ἀθήναις καὶ συνέσφινξαν στενωτέρους τοὺς δεσμοὺς μεταξύ τῶν Χριστιανικῶν ἐνώσεων ἐν Ἀμερικῇ καὶ ἐν ἄλλαις χώραις καὶ δὴ ἐν Ἑλλάδι.

Κατὰ τὸν πρῶτον Παγκόσμιον πόλεμον ἡ Χ.Α.Ν. ὑπηρετήσεν ἀποτελεσματικῶς καὶ εὐρέως μεταξύ τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων, ἐν διαφόροις δὲ δημοσίαις συγκεντρώσεσι ἐν Ἀθήναις ὁ Δρ Mott ὠμίλησεν ἐνώπιον πυκνοῦ ἀκροατηρίου σπουδαστῶν καὶ καθηγητῶν.

Κατὰ τὸν χρόνον δὲ τοῦτον ὁ Δρ Mott ἔγραφε:

«...Πόσον εὐάρεστον εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι ἐξοικειούμεθα πρὸς τὴν θαυμαστὴν πλουσίαν λειτουργίαν τῆς Χριστιανικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας εἰς τὰ βάθη καὶ τὸ νόημα τῆς ὁποίας ὁ ἐντρυφῶν καθίσταται δύναμις πλούσιος. Ἡ βαθέως συγκινοῦσα ἱερὰ μουσικὴ αὐτῆς πάντοτε εἶναι πηγὴ πνευματικῆς βοηθείας εἰς πάντας τοὺς ἀκροαμένους αὐτῆς.

Ἀς τονισθῇ δὲ πάλιν, ὅτι αἱ ἀνυποδοша μουσικοπαθεῖς ὕμνοι τῆς ὀρθοδόξου εὐρίσκουν μεγάλην καὶ εἰδικὴν ἀπήχησιν εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνήκοντας εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ ἐνώσεις τῆς Δύσεως. Λαμβάνομεν ἰδέαν τοῦ μεγάλου πνευματικοῦ πλούτου τῆς ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ὅταν ἡ προσοχὴ ἡμῶν προκαλεῖται ἐπὶ τῶν χαρακτηριστικῶν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ὁσοι γνωρίζουσιν ὀρθοδόξους Χριστιανούς, ἀναγνωρίζουσιν αὐτὰ ὡς ἄξια μεγίστης διακρίσεως, ἀνιστοῦν τιμῆς, καὶ ὡς κάλλιστα ἐκδηλούμενα οὐχὶ μόνον ὑπὸ τῶν ἁγίων Αὐτῆς τῶν παλαιῶν ἡμερῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν ἀπειροπληθῶν ταπεινῶν αὐτῆς τῆς σήμερον, εἰς τὰς ἀφοσίωσιν, τὴν ταπεινότητα, τὴν ἀγάπην, τὸ πνεῦμα τῆς συγγνώμης, τὸν σεβασμὸν, τὴν θεϊκὴν συνειδήσιν καὶ τὴν θαυμασίαν ἱκανότητα πρὸς ἀνοχὴν καὶ ὑπομονήν. Καὶ ἀληθῶς ὁποῖα δεινὰ αἱ ἐκκλησίαι ἡμῶν διήλθον ἢ ποῖας καταδιώξεις ἢ πόσους ὁμολογητάς καὶ μάρτυρας τῆς Χριστιανικῆς πίστεως ἔχουσιν νὰ ἐπιδειξῶσιν ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν, τὴν Ρωσικὴν, τὴν Ἀρμενικὴν; Ὁ Δρ. Mott συνέλεξε περὶ τὰ 30.000 δολάρια πρὸς μετάφρασιν ἡμῶν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν τῆς λειτουργίας τῆς Ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας καὶ διένειμεν αὐτὴν μεταξύ τῶν ἡγετῶν τῆς Χ.Α.Ν. καὶ τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ προτεσταντικοῦ κόσμου ἵνα καλύτερον αὐτὰ οἰκειωθῶσι πρὸς τὰς μεγάλας προσευχὰς καὶ τοὺς ὕμνους τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας.

Ἐν συμπεράσματι ὁ κ. Harlow θέτω τὸ ἐρώτημα: Τί εἶδους θρησκεία δύναται νὰ συγκρατήσῃ τῶν Ἀμερικανῶν Σπουδαστῶν τὴν ἀφοσίωσιν, κατὰ τὰ ἐρχόμενα ἔτη; ἀπαντᾷ: Ἡ νεότης εἶναι ἰδεολόγος, ποθεῖ βαθεῖαν ἀφοσίωσιν, προβάλλει μεγάλους σκοποὺς, χάριν τῶν ὁποίων ἔχει σταθεράν τὴν ἀπόφασιν νὰ ὑποστήθῃ θυσίας καὶ νὰ προσφέρῃ ἀκόμη καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν αὐτῆς.

Τὸ παρελθὸν ἐπανελημμένως τοῦτο ἀπέδειξε. Ἀλλ' ἡ νεότης τῆς σήμερον ζητεῖ ἐπίσης τὴν ἀλήθειαν. Δὲν πιστεύει τι, τὸ ὁποῖον παρέχει ἄνεσιν ἢ ὑποστηρίζεται παρὰ τινος αὐθεντίας, ἐκτός ἂν ὑπάρχωσι λόγοι νὰ πιστεῖται αὐτὸ ὅτι εἶναι ἀληθές. Ἡ νεότης σήμερον βαδίζει πρὸς ὑψηλότερα ἰδεώδη ἅτινα ἀπαιτοῦσιν ὅπως οἱ πόθοι θαρρακίζονται διὰ τῆς γνώσεως. Δι' αὐτὴν, τὸ νὰ πιστεῖται τι ὅπερ γνωρίζῃ ὅτι δὲν εἶναι ὅπως πιστεύει αὐτό, τοῦτο ποτὲ δὲν θεωρεῖ πίστιν. Ἡ θρησκεία διὰ τοὺς σπουδαστάς ἡμῶν ἐν Ἀμερικῇ πρέπει νὰ ἀνταποκρίνεται καὶ ν' ἀποδέλῃ εἰς τέσσαρας μεγάλους σκοποὺς.

1) Πρέπει νὰ βοηθῇ ἡμᾶς νὰ βλέπωμεν ἀνθρώπους καὶ πράγματα, οἷα ὄντως εἶναι. Πολλὰκις ἡ θρησκεία ἐπέβαλεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους νὰ βλέπωσι τὰ ἀντικείμενα δι' ἑγχρώμων ὕαλων καὶ ἔδωκε εἰς αὐτοὺς προλήψεις οὕτω δὲ ἐδιδάχθημεν νὰ βλέπωμεν τὸ χρῶμα; τὴν φυλὴν ἢ τὸ κόμμα, εἰς τὸ ὁποῖον οἱ ἄνθρωποι ἀνήκουν μᾶλλον παρὰ τὸν ἄνθρωπον. Πολὺ δὲ συχνὰ ἔχομεν ἰδεῖ πράγματα ὑπὸ ψευδώνυμον μᾶλλον παρὰ ὑπὸ τὴν πραγματικὴν τῶν ἀξίαν. Ἡ θρησκεία τῶν μεγάλων προφητῶν τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τοῦ Χριστοῦ πάντοτε ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἀδιαφόρως ἂν οὗτος ἦτο Ρωμαῖος ἢ Ἕλλην, Ἰουδαῖος ἢ Ἑθνικός. Οὐδεμία θρησκεία, ἥτις ἐγκλείει ἀνθρώπους ἐν μεμονωμένοις διαμερίσμασιν ὑπὸ στενοὺς περιορισμοὺς δύναται νὰ γίνῃ ἀποδεκτὴ παρὰ τῶν σπουδαστῶν τῶν Ἀμερικανικῶν Πανεπιστημίων.

Δὲν ἐνδιαφερόμεθα καθόλου νὰ γνωρίσωμεν ἐὰν ἄνθρωπός τις εἶναι Ἰουδαῖος ἢ Ἕλλην, Ἀμερικανὸς ἢ Κινέζος, καθολικὸς ἢ ὀρθόδοξος ἢ διαμαρτυρούμενος, ἐνδιαφερόμεθα κυρίως νὰ μάθωμεν, ἂν οὗτος εἶναι δίκαιος, καλὸς καὶ ἀγαθός, ἂν εἶναι ταπεινός καὶ ὁμοιος πρὸς τὸν Χριστὸν ἢ ὑπερήφανος καὶ προληπτικός. Τὸ ποῖον τοῦ ἀνθρώπου, ἔχει δι' ἡμᾶς ἀξίαν. Καὶ ἡ ἀληθὴς θρησκεία ὀφείλει νὰ ἔχῃ σχέσιν καὶ ἔχει ὄντως σχέσιν μὲ τὸ ποῖον. Τοῦτο ἔκαμε τὸν Χριστὸν νὰ εἴπῃ περὶ τοῦ Ρωμαίου ἐκείνου Ἐκατοντάρχου, «Οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον» (Ματθ. 8, 10). Τὸ ποῖον τοῦτο ὠδήγησεν αὐτὸν νὰ ὁμιλῇ καὶ ἀναστρέφεται μετὰ τῶν Σαμαρειτῶν, ὡς ἐὰν οὗτοι ἦσαν τέκνα Θεοῦ.

2) Ἡ θρησκεία ὀφείλει νὰ βοηθῇ ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ διακρίνωμεν διατί ὁ κόσμος εἶναι ὅπως εἶναι. Δὲν εἶναι ἀρκετὸν νὰ βλέπωμεν ὅτι ἄνθρωπός τις εἶναι ἐγωῖστος ἢ προληπτικὸς μικρόνους. Ἐχομεν ἀνάγκην νὰ μάθωμεν τὸν λόγον διατί εὐρίσκεται οὗτος ἐν τοιαύτῃ καταστάσει. Ὅπου ὑπάρχει ἀδίκια καὶ ἐκμετάλλευσις ἔχομεν ἀνάγκην νὰ μάθωμεν τίνας εἶναι αἱ αἰτίαι τῆς ἀδικίας αὐτῆς.

Ἡ ἀληθὴς θρησκεία ἐπιζητεῖ νὰ εὕρῃ τὰς αἰτίας ἐνεκα τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος πάσχει ἢ ἀμαρτάνει.

3) Κατὰ τρίτον λόγον ἀνωτέρα θρησκεία θὰ βοηθῇ ἡμᾶς νὰ τοποθετῶμεν ἡμᾶς αὐτοὺς εἰς τὰς θέσεις ἄλλων λαῶν. Ποτὲ δὲν δύναται νὰ κατορθώσῃ ὥστε νὰ εἴμεθα εὐχαριστημένοι ἐκ τῆς καταστάσεως ἐν ἣ ἐυρισκόμεθα περαιτέρω νὰ γίνωμεν ὑποκριταὶ σώζοντες τὰς ψυχὰς ἡμῶν, ἐνῶ ἡ ἀνθρωπότης ἀποθνήσκει ἐκ φυσικῆς ἢ πνευματικῆς πείνης ἢ διψῆς. Ποτὲ δὲν θυνάμεθα νὰ ζητῶμεν οἱ ἄλλοι νὰ ἀισθάνονται ἀγάπην πρὸς ἡμᾶς, ἂν καὶ ἡμεῖς εἴμεθα πρόθυμοι νὰ ἀισθανθῶμεν ὅμοια αἰσθήματα.

Καὶ τέλος 4) οὐδεμία θρησκεία δύναται νὰ ἐλπίζῃ ὅτι θὰ προσελκύσῃ τὴν ἀφοσίωσιν τῆς Ἀμερικανικῆς νεότητος ἂν μὴ ἐμπνέῃ τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐξέρχονται ἔξω εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ νὰ πράξωσι τι ὥστε νὰ προσέλθῃ δικαιοτέρα τις τάξις, νὰ δημιουργήσωσι κόσμον ἐλεύθερον καὶ ἀπηλλαγμένον πολέμων, προλήψεων καὶ ἀνθρωπίνης ἐκμεταλλεύσεως.

Ἦλθον εἰπεῖν ὁ Ἰησοῦς ἵνα ζῶντες ἔχωσι καὶ περισσὸν ἔχωσι» (Ἰωάν. 10, 10). Καὶ ὁμῶς πολλοὶ οἱ ἄνθρωποι νήσκουσι δι' ἑλλειψιν τροφῆς, κατοικίας, φίλων ἢ συνδεδεγμένους.

Ἡ θρησκεία αὐτὴ δὲν θὰ εἶναι μία περιορισμένη ἀρετὴ δὲν θὰ εἶναι κτῆμα μόνον τῶν προτεσταντῶν, ἢ τῶν καθολικῶν ἢ τῶν ὀρθοδόξων, μήτε ἀκόμη τῶν Χριστιανῶν ἢ τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ θὰ κατακλύσῃ τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων ὁποτεδήποτε θὰ συνέρχονται ἐν ἀγάπῃ ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ ζητῶσι τὴν ὁδηγίαν Αὐτοῦ.

Καὶ ἐπιλέγει ἐν τέλει ὁ Harlow.

Ἡ ἐπιστήμη δύναται νὰ βοηθήσῃ ἡμᾶς πρὸς ἀποκτήσιν ἀνωτέρου ἐπιπέδου ζωῆς, ἀλλὰ μόνον ἡ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν θρησκεία δύναται νὰ καταστήσῃ ἡμᾶς καλυτέρους ἀνθρώπους.

Εὐστάθιος Μακρεμβολίτης καὶ Ἀκριτής

Υπὸ ΑΝΤΩΝΙΟΥ Χ. ΧΑΤΖΗ, Τακτ. καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 62)

Οἱ ἐν Χ στίχοι διεσκευάσθησαν ὡς ἑξῆς:

1. Ἐν G (τῇ πηγῇ τοῦ C) εἶχον ὦδε:

1 εἶτα δ' ἐκεῖθεν ἀναστὰς ἐνέβη εἰς τὸ κουβούκλιον
καὶ βαλὼν ὑποδήματα λαμβάνει τὴν κιθάραν
3 καὶ ἀποκατέστησεν αὐτήν, ὥσπερ ἐκεῖνος ᾗδει,
κάλλιστα δ' ἐπεπαίδευτο ἐν μουσικοῖς ὄργανοις,
5 οἷων κλώσας ἔντερα καὶ τὰς χορδὰς τανύσας,
φιλαῖς δὲ πρῶτον ταῖς χερσὶ τὰς χορδὰς ἐκινάσας
7 καὶ ταύτην ἁρμολογούμενος ἔκρουε ψιθυρίζων.

2. Ἐν h (τῇ πηγῇ τοῦ Y) εἶχον ὦδε:

1 ἀφοῦ δὲ ἀπεδείπνησεν, ἐμβαίνει εἰς τὸ κουβούκλιον
καὶ βαλὼν ὑποδήματα λαμβάνει τὴν κιθάραν
3 καὶ ἀποκατέστησεν αὐτήν, ὥσπερ ἐκεῖνος ᾗδει,
κάλλιστα δ' ἐπεπαίδευτο ἐν μουσικοῖς ὄργανοις,
5 οἷων κλώσας (sic) ἔντερα καὶ τὰς χορδὰς τῆς ποίσας
7 καὶ ἔκρουε τὴν κιθάραν του καὶ ἡδῶς (:) ἐτραγώδει
9 τὴν κιθάραν του ἔκρουε χαμηλῶς καὶ ἐλάλει.

3. Ἐν Y (τῇ ἀπωτέρᾳ πηγῇ τῶν διασκευῶν M καὶ S) εἶχον ὦδε:

1 ἀφοῦ δὲ ἀπεδείπνησεν, ἐμβαίνει εἰς τὸ κουβούκλιον
καὶ βαλὼν ὑποδήματα λαμβάνει τὴν κιθάραν
3 καὶ ἀποκατέστησεν αὐτήν, ὥσπερ ἐκεῖνος ᾗδει,
κάλλιστα γὰρ πεπαίδευτο (sic) ἐν μουσικοῖς ὄργανοις,
5 οἷων κλώσας ἔντερα ἐποίησέ της (sic) τὰς κόρδας
7 καὶ ἔκρουε τὴν θαμπούραν του καὶ ἀηδονικὰ ἐτρα-
γώδει

9 τὴν θαμπούραν του ἔκρουε χαμηλῶς καὶ ἐλάλει.

4. Ἐν M (τῇ ἀπωτέρᾳ πηγῇ τῶν διασκευῶν APT καὶ ἀμέσῳ τῆς διασκευῆς L) εἶχον ὦδε:

1 ἀφοῦ δὲ ἀπεδείπνησεν, ἐμβαίνει εἰς τὸ κουβούκλιον
καὶ βαλὼν ὑποδήματα λαμβάνει τὴν κιθάραν
3 καὶ ἀποκατέστησεν αὐτήν, ὥσπερ ἐκεῖνος ᾗδει,
κάλλιστα γὰρ πεπαίδευτο (sic) ἐν μουσικοῖς ὄργανοις,
5 οἷων κλώσας ἔντερα ἐποίησε τὰς κόρδας

7 καὶ ἔκρουε τὴν θαμπούραν του καὶ ἀηδονικὰ ἐτρα-
γώδει

9 τὴν θαμπούραν του ἔκρουε χαμηλῶς καὶ ἐλάλει.

5. Ἐν S (τῇ πηγῇ τοῦ E) εἶχον περίπου ὦδε:

1 ἀφοῦ δὲ ἀπεδείπνησεν, ἐμβαίνει εἰς τὸ κουβούκλιον
καὶ λαμβάνει τὴν κιθάραν

3 καὶ ἀποκατέστησεν αὐτήν, ὥσπερ ἐκεῖνος ᾗδει,

κάλλιστα γὰρ πεπαίδευτο ἐν μουσικοῖς ὄργανοις,

5 οἷων κλώσας (sic) ἔντερα ἐποίησέ της τὰς κόρδας

7 καὶ ἔκρουε τὴν θαμπούραν του καὶ ἀηδονικὰ ἐτρα-
γώδει

9 σφικτὰ τὰς κόρδας ἔδρησεν καὶ ἐλάλησεν μεγάλως

καὶ ἔκρουε χαμηλότερα καὶ βγαίνει τῆς φωνῆς του(;).

Τέλος αἱ σφριζόμεναι διασκευαὶ παρέχουσι

τὰ ἑξῆς:

1. C IV 396 — 400:

εἶτα κακεῖθεν (sic) ἀναστὰς ἀνέβη (sic) εἰς τὸ

κουβούκλιον

καὶ λαβὼν (sic) ὑποδήματα λαμβάνει καὶ (sic)

κιθάραν,

φιλαῖς δὲ πρῶτον ταῖς χερσὶ τὰς χορδὰς ἐκινάσας,

κάλλιστα δ' ἐπεπαίδευτο ἐν μουσικοῖς ὄργανοις,

καὶ ταύτην ἁρμολογούμενος ἔκρουε ψιθυρίζων.

2. E 826 — 838:

καὶ ἀφ' οὗ ἀποδείπνησεν, ἐμβαίνει εἰς τὸ κουβούκλιον

καὶ ἐπῆρεν τὸ θαμπούριόν του καὶ ἀποκατέστησεν το,

ὅριον δερμάτια ἔσχισεν καὶ ἐποίησεν του τὰς κόρδας

καὶ (—) τὰ δόντια των πανέμνοστα (σ)τρι-

π(τ)άμα

καὶ ἔκρουεν τὸ λαβούτιόν του καὶ ἀηδονικὰ [ι] ἐτρα-

γώδει

σφικτὰ τὰς κόρδας ἔδρησεν καὶ ἐλάλησεν μεγάλως

καὶ ἔκρουε (ἐκεῖνος κῶδ.) χαμηλότερα καὶ βγαίνει τῆς

φωνῆς του.

3. L 1725 — 1727:

τοῦτά πεν καὶ σηκώθηκεν εὐθὺς ἀφ' τοῦ τραπέζι,

εἰς τὸ κουβούκλιόν του πὰ καὶ μία λύρα παίζει,

παραπονετικά παιζειν καὶ θλιβερά σημαίνει.

Ἡ σειρά τῆς συνεξετάσεως τῶν στίχων τῶν

διασκευῶν πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ X ὀφείλει κατ'

ἐμὲ νὰ εἶναι C, E, L, T, A, P, μόνον δὲ διὰ τῆς ὑπ' ἐμοῦ

νῦν ἐνταῦθα ὑποδεικνυομένης μεθόδου καὶ τῇ βοηθείᾳ

πάντοτε τ. ὁ στέμμα ὅς μου (BNGJ 10[1933] σ. 388)

δυνάμεθα νὰ ἀποκαταστήσωμεν τὸν X, ὃ ἐρπύρει

νὰ εἶναι κυριώτατος σκοπὸς τῶν ἐρευνῶν.

4. T 1240 — 1249:

ἀφοῦ δὲ ἀπεδείπνησεν, βαίνει εἰς τὸ κουβούκλιον
καὶ βαλὼν ὑποδήματα λαμβάνει τὴν κιθάραν
καὶ ἀποκατέστησεν αὐτήν, ὥς ᾗθελεν ἐκεῖνος,
κάλλιστα γὰρ πεπαίδευτο ἐν μουσικοῖς ὄργανοις,
οἷων κλώσας ἔντερα ἐποίησε τὰς κόρδας

ἔκρουε τὴν θαμπούραν του, ἀηδονικὰ ἐτραγώδει.

5. A 1829 — 1843:

ἀφ' οὗ ἀπεδείπνησεν, βαίνει εἰς τὸ κουβούκλιον,
λαμβάνει (sic) ὑποδήματα, πιάνει τὴν κιθάραν
(καὶ) ἀποκατέστησεν αὐτήν, ὥς ᾗθελεν ἐκεῖνος,
πολλὰ καλὰ ἐσήμανεν ἐκείνην τὴν κιθάραν,
ἄντερα ἔκλωσε καλῶς καὶ ἔκαμε τὰς κόρδας

ἔκρουε τὴν θαμπούραν του, ἀηδονικὰ ἐτραγώδει.

τὴν θαμπούραν του ἔκρουε χαμηλῶς καὶ ἐλάλει.

6. P σ. 353, 27 — 354, 4:

« ἀφ' οὗ ἀπεδείπνησεν, ἐσέβη εἰς τὸ κουβού-
κλιόν του καὶ ἐπῆρεν ὑποδήματα καὶ ἔβαλεν καὶ ἐπῆ-
ρυν καὶ τὴν λύραν του καὶ ἐκόρδωσέν την, καθὼς
ᾗθελεν αὐτός του, διότις ᾗθελον πολλὰ παιδεμένος εἰς
αὐτήν... καὶ ἀηδονικὰ ἐτραγώδει... καὶ ἔκρουεν
τὴν λύραν του... καὶ αὐτὸς ἐτραγώδει χαμηλὰ καὶ
ἔλεγεν».

Εἰς τοὺς ἐν Χ στίχους παρατηρῶ τὰ ἑξῆς:

στ. 1. ἐπεὶ δὲ ἀπεδείπνησεν: Ὅτι οὕτως
ἀναντιρρήτως ἔκειτο ἐν Χ, διδάσκουσιν ἡ πηγὴ
Ἀχιλλ. Τάτ. «ὡς δὲ ᾗμεν ἀπὸ τοῦ δειπνου»
καὶ ὁ T 1240 (=HYMS) «ἀφοῦ δὲ ἀπεδείπνησεν».
Πβ. καὶ ὁ CIV 396 (ἐκεῖθεν = τοῦ δειπνου:
C IV 380 «καὶ εἰς τὸν δειπνον προσκληθεὶς οὐ
μετέσχε βρωμάτων»).

στ. 1. ἐμβαίνει εἰς τὸν κοιτῶνα: Πβ. Ἀχιλλ.
Τάτ. (εἰσέρχεται). ὁ E 826 (ἐμβαίνει) = HYMS
καὶ C II 133 (εἰς τὸ κουβούκλιον δ' εἰσελθὼν) =
A 695 = T 245 (ἐμβαίνει εἰς τὸ κουβούκλιον)
καὶ C II 266 (εἰσελθὼν [X]... εἰς τὸ κουβούκλιον)
= A 890 = T 437. ὥστε ὁ G (ἐνέβη, ὅπερ ὁ
C IV 396 ἀνέγνω ἀνέβη) προφανῶς ἐπλανήθη
κατὰ τὴν ἀντιγραφὴν.

στ. 1. εἰς τὸν κοιτῶνα: Ὅτι ἐν Χ πιθανώ-
τατα ἔκειτο οὕτως, διδάσκουσιν ἡμᾶς στίχοι
μυθιστορημάτων, ἅτινα ἐμιμήθησαν πολλαχοῦ

1 Μετὰ τὸν στίχον τοῦτον ὑπάρχει χῶμα ἐν τῷ
κώδικι T.

2 Ὁ κῶδ. παρέχει: καὶ χαμηλῶς. ἀλλὰ πβ. ὁ P σ.
354, 3 4 χαμηλὰ καὶ ἔλεγεν καὶ E 838 ἔκρουε (S) χαμη-
λότερα καὶ βγαίνει τῆς φωνῆς του.

3 Πβ. H. Grégoire: «précieux Escorialensis»! Τὸ
ἀπεδείπνησεν ἐμβαίνει (XM) ἐγένετο ἀπεδείπνησεν βαίνει
(B=AT) δι' ἀπλογραφίαν!

γλωσσικῶς τὴν Ἀκριτήδα· πβ. Ἰμπέρ. Μαρ-
γαρ. 148 «(ὁ ἥρωας Ἰμπέριος) εἰς τὸν κοιτῶνα
ἐσέβη(κε)» καὶ Καλλιμ. Χρυσορρ. 1096-1097
«ἐσέβην (ἐνν. ὁ παῖς) | ... πρὸς τὸν κοιτῶνα».
Ἐν W ἔκειτο ἀσφαλῶς εἰς τὸ κουβούκλιον ἀλλὰ
καὶ ἡ λ. κουβούκλιον ἀνήκε τῇ λογικῇ γλώσσῃ.

στ. 2. καὶ βαλὼν ὑποδήματα: Πβ. T 1241
(βαλὼν) καὶ ἀρχ. π.χ. Ὁμήρ. Ἰλ. Σ 204 ἀμφὶ
δ' Ἀθήνη ὤμοις... βάλ' αἰγίδα καὶ νεοελλην.
ἔβαλα τὰ παπούτσια. Ὁ Ἀκριτής ἔβαλεν ὑπο-
δήματα μέλλων ἀμέσως νὰ ἐξέλθῃ τοῦτο δὲν
ἐνόησαν ὁ A καὶ ὁ C⁵ (πβ. κατωτέρω)· ἐπλανή-
θησαν καὶ διὰ τὸ ἐπόμενον λαμβάνει τὴν κι-
θάραν! Ὁ P δὲν εἶχεν ὑπ' ὄψιν διπλὴν πηγὴν
(βαλὼν+λαβὼν), ἀλλ' ἐλευθέρως διεσκευάσεν.

στ. 2. λαμβάνει τὴν κιθάραν: Ἀναντιρρή-
τως ἐν Χ, ὡς νῦν ἀποδεικνύεται⁶, τὸ μουσι-
κόν ὄργανον ἐκαλεῖτο κιθάρα· πλὴν τούτου
ἐκ τῆς εὐρέσεως τῶν πηγῶν τοῦ τμήματος τού-
του τῆς Ἀκριτήδος ἀποδεικνύεται, ὅτι ἐνταῦθα
(= ἐν τῷ E' βιβλίῳ) ἐν Χ δὲν ἐγένετο λόγος
περὶ κατασκευῆς τῆς κιθάρας· ἡ δὲ ὑπὸ τοῦ
Ἀκριτοῦ κατασκευὴ τῆς κιθάρας περιεγρά-
φεται, ὅπερ οὐδεὶς εἶδεν, ἐν τῷ προηγουμένῳ
(4') βιβλίῳ πβ. E 627-628: «καὶ ἔκατzen καὶ
εὐθείασεν ὠραιόν, τερπνὸν λαβούτιον (X=κιθά-
ραν!), | ἐπῆρὲν το καὶ ἐξέβηκεν ἀπὸ τὰ γονικά
του»· προφανῶς ὁ ποιητὴς τῆς Ἀκριτήδος μι-
μεῖται ἐνταῦθα τὸν Ὀμηρ. Ὑμν. Ἑρμ. στ. 25-64
(περιγραφὴ τῆς ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ ἐν τῇ παιδικῇ
ἡλικίᾳ κατασκευῆς φόρμιγγος [= κιθάρας]!).

(Ἐπεταὶ συνέχεια)

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Χ. ΧΑΤΖΗΣ

⁴ Πρέπει διὰ τοῦτο νὰ γίνῃ εἰδικὴ μελέτη τῶν συγ-
γραφέων, οἵτινες ἐμιμήθησαν τὴν Ἀκριτήδα.

⁵ Ἡ ὑπόπαισις εἶναι τυχαία· τὸ βαλὼν εὐκόλως
γίνεται λαβὼν.

⁶ Ἡ λ. κιθάρα κεῖται ἐν τῇ πηγῇ (=Ἀχιλλ. Τάτ.)
καὶ ἐν ταῖς διασκευαῖς CTA (=W: πβ. στέμμα δια-
σκευῶν).

⁷ Ὁ Σ. Κυριακίδης, ἔ. ὁ. σ. 72, γράφει τὰ ἑξῆς,
ἅτινα οὐδεὶς δύναται νὰ δεχθῇ: «Τὸ θαυμαστὸν οὗτο
ταμπούρι, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι διόλου παράδοξον εἰς
τὴν γεωμετρίαν ἀπὸ θαυμαστὰ δημοτικὴν ποιήσιν, ἢ ἀνε-
χόμενοι οἱ λόγιοι εἰσκαυστοὶ, εἰς οἷον μετέβολον
καὶ τὸτ' Διγὰ ἡ εἰς ἐοικ. λογιζόμενον κιθάραν, ἐνόμισαν,
ὅτι ἐπῆρυν καὶ νὰ τὸ ἐὰς θρωπίσων ὀφθαλμοῦτες
καθὼς θαύμαζον καὶ ὑπερφυῶς στοιχείων, καὶ ἀντι-
κατέστησαν τὰ δερμάτια τῶν ὀφθαλμῶν πολὺ φυσικὰ μὲν
ἀλλὰ πεζότατα μὲ τὰ ἔντερα τῶν προβάτων. Δὲν ἠδου-
νήθησαν ὅμως νὰ διορθώσουν καὶ τὰ ἐξ ὀφθαλμῶν
ὀφθαλμῶν (sic) καὶ τὰ παρέλειψαν σφαιραίνοντας
ἀτελεῖ τὴν περιγραφὴν. Ἡ ἀτέλεια δ' οὐδὲ εἶναι ἀντι-
ληπτὴ ἐκ πρώτης ὀψεως. Δὲν πρόκειται λοιπὸν περὶ
παρανοήσεως ἀμειβομένου διασκευαστοῦ, ἀλλὰ περὶ
προσποθείας λογιωτάτου, ὀργανισμένου νὰ διορθώσῃ
καὶ καταστήσῃ σύμφωνα μετὰ τὴν ἀπεξηραμένην λογικὴν
καὶ τὰ θαυμάσια τῆς δημώδους ποιήσεως».

⁸ Ὁ δ. M (=APT)C παρέλκον θηρευόντες συντομίαν!

Γεγονότα καὶ σχόλια

Θρησκευτικαὶ καὶ Φιλολογικαὶ Διαλέξεις.

Θεῖον κήρυγμα

Ὁ ἡμέτερος Διευθυντής καθηγητής θεολόγος ἐν τῷ Β' μικτῷ κληρικῷ Γυμνασίῳ Ἀθηνῶν καὶ παρ' ἰδιωτικοῖς ἐκπαιδευτηρίου πληθὺν τῶν καθ' ἑκάστην Κυριακὴν κληρυσμῶν αὐτοῦ ἐν τῷ Μ. Καθεδρικῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Ἁγίας Τριάδος Πειραιᾶς — καὶ δὴ κατὰ τὴν ὥραν τῆς θείας λειτουργίας — καὶ τῶν Ὁρθοκαθηλικολοφιστικῶν, Δογματικῶν καὶ Ἀπολογητικῶν αὐτοῦ Διαλέξεων ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῶν Ἁγίων Θεοδώρων (δδ. Ἀριστείδου) καθ' ἑκάστην Τρίτην καὶ ὥραν 6 - 7 μ. μ., ὡς καὶ τῶν ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τοῦ Ἀγίου Δημητρίου (Κυψέλης) ῥηθικορθοκευτικῶν αὐτοῦ ὁμιλιῶν καὶ ὥραν ὡσαύτως 6 - 7 μ. μ., ὡς ἐπὶσης καὶ τῶν ἐπιστημονικῶν αὐτοῦ διαλέξεων καθ' ἑκάστην Κυριακὴν καὶ ὥραν 6 - 7 μ. μ. ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας (δδὸς Πανεπιστημίου καὶ Ὀμήρου) προσκληθεὶς ὡμίλησε καὶ ἐν τῷ ἐξῆς ἡμερῇ Ναοῖς τῆς πρωτεύουσας, μετὰ ὅλῳ καὶ φέσῳ Θεοῦ ἐπιτελῶν τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ ἀποστολὴν εὐαγγελιζόμενος τὸν Κύριον. Ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τοῦ Ἀγίου Δημητρίου (Κυψέλης) κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς 25 Ἰανουαρίου 1946 κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Ἱερομαρτύρων Κλήμεντος καὶ Ἀγαθαγγέλου, παρακληθεὶς πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἑορτάζοντος ἐφημερίου τοῦ ὁσ. ἀνθ. Ἱεροῦ Ναοῦ πανοσιολογιωτάτου ἀρχιμ. κ. Ἀγαθαγγέλου, πρὸς δὲ ἐκκράσιν τὰς θερμὰς ἡμῶν εὐχαριστίας διὰ τὸ σπουδαῖον ἐνδιαφέρον, ὑπερ ἐπιδεικνύει ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τοῦ πνευματικοῦ καὶ ῥηθικοῦ ἔργου τοῦ ἡμετέρου Διευθυντοῦ, ὅπερ ποικιλοτρόπως ἐνίσχυσε, ὡς καὶ διὰ τῆς τακτικῆς παρουσίας αὐτοῦ εἰς τὰ καθ' ἑκάστην κηρύγματα αὐτοῦ. Ὁ ἡπ' αὐτοῦ δὲ γενομένη ὁμιλία ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν πατρῶν Ἀγαθαγγέλου, παρουσία πολλῶν ἀνιστῶντων κληρικῶν ὡς καὶ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολίτων Σόρων κυρίου Φιλαρέτου, τιμησάντων διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ τὸν ἑορτάσαντα Ἀρχιμανδρίτην, ἐβεβώθη τῷ αὐτῷ πρωτότυπος καὶ ὑποδειγματικῇ. Ποσαύτως προσκληθεὶς ὡμίλησεν ἐν τῷ ὁσ. ἀνθ. Ἱερῷ Ναῷ τῇ Β' Παροικίᾳ τῶν Νησιῶν κατὰ τὴν διὰ σκοπεῖαν τῶν Χαιρετισμῶν τῆς Ὑ. Θεοτόκου καὶ ἐνώπιον πολυπληθοῦς ἀκροατηρίου, τῇ Γ' Παροικίᾳ τῶν Νησιῶν ἐπίσης προσκληθεὶς ὡμίλησεν ἐν τῷ Ἱερῷ ἐνοριακῷ Ναῷ τῆς Ἁγίας Μαρκελλίας. Τῇ τετάρτῃ δὲ τῆς Ε' ἐβδόμης τῶν Νησιῶν (3ην Ἀπριλίου ἐ. ἐ.) ἐκλήρξε μετὰ τὸ πέρας τῆς ἀκοινοῦθας τοῦ Μεγάλου Κανόνος λίαν ἐπιλαοῦς ἐν τῷ Ἱδρύματι τοῦ Συλλόγου τῶν Τριῶν Ἱεροσλῶν (δδ. Μεγανόρου 4).

Μουσικοφιλολογική έσπερίς.

Ἐν συνεχείᾳ τῇ 26ῃ τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου, ἡμέρᾳ Τρίτῃ καὶ ὥρα 6 π. μ., ἐδόθη ἐν τῇ αἰθρᾷ τοῦ Φιλόλογικοῦ Σαλλοῦ, ὁ «Παρασάσος» Μουσικοφιλολογικῇ Ἑσπερίᾳ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Διευθυντοῦ κ. Σπυρίδωνος Κ. Γουδέλη, εἰς ἡν προσήλθον ἄνω γὰρ τὸν 1200, ὃν οἱ πλείστοι νέοι καὶ νῆαι. Ἡ Ἑσπερίς ἐτιμήθη προσέτι καὶ ὑπὸ πολλῶν ἐγκρίτων ἐπιστημονικῶν ὥς καὶ ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ «Παρασάσου». Κατὰ τὴν διάρκειαν δὲ τῆς ἑσπερίδος ἐξετέλεσθη πλουσιωτάτων μουσικῶν πρόγραμμα ὑπὸ ἀρίστων νέων καλλιτεχνῶν τῇ εὐγενείᾳ φροντίδι τοῦ Διευθυντοῦ τῆς μικτῆς φοιτητικῆς Χοροδασίας τῆς Πανεπιστημιακῆς Λέσχης κ. Χαραλαμπίου, ὥς καὶ τῆς καθηγήτριας τοῦ πιάνου δ. Ἀνθῆς Σακελλαριάδου, πρὸς οὗς ἡ Διεύθυνσις ἐκφράζει τὰς θερμὰς αὐτῆς εὐχαριστίας. Ὁ ἡμέτερος Διευθυντὴς μετὰ τὸ πέρας τοῦ μουσικοῦ μέρους τῆς ἑσπερίδος ἀνῆλθεν εἰς τὸ βῆμα τοῦ «Παρασάσου» καταγεροκροτούμενος ὑπὸ τῆς νεολαίας, πρᾶναι ὅπερ προὔρκεισε σπουδαίαν ἐντύπωσιν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐπιβρασίαν ἡν ἤρχισεν ἀνὰ ἑξῆς καὶ διὰ τῆς Γερουρίας καὶ ὁδολογίας αὐτοῦ θεοσευτικῆς, ἐθνικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς διδασκαλίας. Ἡ δι᾽ ὧς αὐτοῦ, ἥς τὸ θέμα «Ὅποια τὴν τυγχάνει ἡ πραγματικὴ εὐδαιμονία ἐξ ἐπαύρας ἐπιστήμης καὶ τίνι τρόπῳ καθίσταται ὁ ἀνθρώπος εὐτυχής», ὑπῆρξεν οὐ μόνον διδασκτικὴ, ἰδίᾳ διὰ τὴν νεότητα, καὶ ἐπιστημονικὴ, ἀλλὰ καὶ ἀπολαυστικὴ διὰ τὴν ὅλην πλουσίαν ἀνάπτυξιν τοῦ ἔθματος καὶ τὴν ρητορικὴν καὶ φιλοσοφικὴν αὐτῆς ὀψιν.

Προσέτι ὁ ἡμέτερος διευθυντής, ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ Προέδρου τοῦ Ὑποκομιτικῆς καὶ Φιλανθρωπ. Συλλόγου ὁ «Ἅγιος Σπυρίδων» διαγωνίσαντες ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας τῇ παραμονῇ τῆς Ἑθνικῆς ἡγῶν Ἐθνικῆς (24ῃ Μαρτίου καὶ 25ῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς Μαρτίου) σπουδᾶν καὶ ἐπιτυχτικῶν Ἑθνικῶν καὶ Ὑποκομιτικῶν ἑορτῶν. Κατ' αὐτὴν δὲ παρέστησαν τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου ὁ «Ἅγιος Σπυρίδων» ὡς καὶ οἱ γονεῖς καὶ κηδεμόνες τοῦ Ἐκπαιδευτηρίου τοῦ Λυκείου κ. Φωτοπούλου, ὅτις καὶ ἐξέφονε δόσεις πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ Η. Δ. τὸν παινυρικὸν τῆς ἡμέρας. Ὁ κ. Φωτοπούλου ἀνελθὼν ἐπὶ τοῦ βήματος ἐξῆρε ἐν προσημίᾳ τοῖς διοργανωτικῶν πνεύμα ὡς καὶ τὴν Ὑποκομιτικῶν Ἑθνικῶν καὶ Ἐπιστημονικῶν δράσιν τοῦ Η. Δ. καὶ ἐξέφρασε τὸν πρὸς αὐτὸν θαυμασμὸν αὐτοῦ καὶ τὰ θερμὰ αὐτοῦ συγχαρητήρια, διὰ τὸ ἐπιτελοῦμεν ὑπ' αὐτοῦ ἔργον.

Κ. Γουδέλης, ενθαρρυνόμενος υπό της επιτυχίας της ποότης δι' αὐτοῦ δοθείσης μουσικοπολιολογικῆς ἐστέρσεως, διωρόντων· καὶ ὥρα 6½-8 μ. μ. καὶ ἤτις ἐστέρησεν ὑπὸ ἀπολύτου επιτυχίας καὶ καθ' ἣν ἀνέπτυξε ἰλιαν ἐνθισφόνον καὶ πρωτότυπον θέμα· εὐφύσι καὶ οὐσία τοῦ ἠθικοῦ καὶ τοῦ φυσικοῦ κακοῦ. Ἡ ἑρμηνεία καὶ ἡ ἐξήγησις τοῦ πολεμίου ἐξ ἐπιφύσεως ἐπίστηψης. Ἡ ρητορικὴ δεξιότητι καὶ ἡ δύναμις τοῦ λόγου μετὰ ὕψηλων ἐπιστημονικῶν ἐξέρσεων καὶ πρωτοτυπιᾶς περὶ τῶν διατυπώσεων τῶν ἰδεῶν, συνδρασθῆσαι ἀρμονικώτατα καὶ μετὰ τῆς ἀλόγητος, τῆς σαφηνείας καὶ τῆς φιλοσοφικῆς βαθυνείας, παροδικάσαν τὸν θαυμασμόν τοῦ ὄχου ἐπὶ τοῖς πλείστοις ἐπιστημονικοῦ ἀκροατηρίου, ὅτε καὶ κατεχευορόκορθεσαν αὐτόν. Πεισθεὶς ἴστα δι' ἐπιστολῶν καὶ ἄλλοι προσωπικῶς συνεχάρσαν αὐτόν. Καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου, Ἀκαδημαϊκοί, Ἐκπαιδευτικοὶ Συνδεδῆτοι, ἀνώτεροι κληρικοὶ καὶ δέσποτατικοὶ ἐξ ὧν τῶν ὅλων ἀνώτεροι καὶ κατώτεροι, διακεκριμένοι ἐπιστήμωτοι τοῦ πολεμίου θέματος, ἀνευ προσκαλήσεως, προσέβησαν κατὰ τὴν ἐσπερίδα τῆς 3ης Μαΐου δι' ἐπιστολῶν χιλιόστοιχον, καθ' ἣν ὁ κ. Γουδέλης Διευθυντὴς ἀνεδείχθη ἀσίστος συλλεψτῆς τοῦ λόγου καὶ ἐπιστημῶν δεξιότης περὶ τὴν ἐξέσφονον νέον ἐπιστημονικὸν ἐξηγήσων.

καὶ λύσεων ἐπὶ δυσόλυτων φιλοσοφικῶν θεμάτων οἷα τὸ πρόβλημα τοῦ θείου καὶ τοῦ φυσικοῦ κακοῦ, τὸ ζήτημα τῆς εὐδαιμονίας τοῦ ἀνθρώπου, ὅπου ἔχει καταστήσει πολυβόλητον, καὶ τὰ τοῦτοις θύοιαι.

Ἄλλα, ὁ ἡμέτερος Διευκρινὴς ἔστρεψε τὴν προσοχὴν αὐτοῦ καὶ πρὸς τὸν τομεᾶ τοῦ Θεοῦ Κληρύματός, τὴν διανοκὴν τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, θεωρῶν ὡς τὸ κύριον αὐτοῦ ἔργον, τὴν καὶ αὐτὸ ἀποσταλὴν αὐτοῦ. Ὡςὴν δὲ προσκλῆθαι ἐν τῷ ἑορτάζοντι ὁ Ἰ. Ναφ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου (Λυκαβηττοῦ) τὴν παρανοκίαν τῆς Ἑορτῆς κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Μ. Ἑσπερινοῦ καὶ πρὸ πολλοδυληθεσάτου ἀκροατηρίου. Ὡςὴν δὲ προσκλῆθαι ὡς ὡς ἐν τῷ ἱερῷ Ναφ τοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου (Πλαφόας) τὴν Κυριακὴν τῆς 2 Ἰουνίου, ἐν τῷ ἱερῷ Ναφ τοῦ Ἀγίου Ἀλεξάνδρου ἐν Παλαιῷ Φαλήρῳ τὴν Κυριακὴν τῆς 16 Ἰουνίου ἐ. ἔ. καὶ ἐκ τῶν πολλοδυλῶδους ἀκροατηρίου, ἐν τῷ ἱερῷ Ναφ τῆς Ἁγίας Τριάδος (Ἑλληνικοῦ) δις ὡςὴν δὲ προσκλῆθαι τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος ὅτε καὶ ἑορτάζον ἐ. ὁ Ἰ. Ναος καὶ τὴν Κυριακὴν τῆς 23 Ἰουνίου, ὡς καὶ ἐξέφωκνεν ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ὅλον αὐτοῦ κλήρυμα καὶ ἐπιμνημόσυνον λόγον εἰς τὴν Ἑλένην Μωυσιδοῦ τοῦ γένους, ἥτις διεκρίμετο διὰ τῶν ἀρετῶν αὐτῆς.

Ἄλλ' ἐξαιρετικῆς ἐξάρσεως καὶ ἰδιαίτερας μνείας τυγχάνει καὶ ἡ ἐπιτυχία μεθ' ἧς οὐδέποτε τὸ πνευματικὸν ἔργον τοῦ Ἰδρυάτου τοῦ Σπυρίδωνος τ' ἁγίου Σπυρίδωνος τὸ κατευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ προέδρου τοῦ Ἰδρυάτου καὶ Διευθυντοῦ τοῦ Περιόδικου φύλλου κυρίου Σπυρίδωνος Κ. Γουδέλη.

ΑΙ κατά Κυριακήν καὶ ὥραν 7-8 μ.μ. διαλέξεις ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας διδόμεναι ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῶν συνεργατῶν αὐτοῦ προκαλοῦσι συρροὴν πολλοῦ ἀριθμοῦ πιστῶν ἀνατιθεμένων τὰ ρήματα τοῦ ἔχειν ἡμῶν Λυτρωτοῦ καὶ καθ' ἃς ἐκπαιδεύονται σπουδὰς θέματα πρὸς μωρῶσιν τοῦ Κοινού. Ἐκ σπουδαία δὲ αὕτη προσπάθεια τοῦ Συλλόγου δὲ «Ἅγιος Σπυρίδων» ἐνισχυομένη καὶ ἐνθαρρυνομένη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἐπιτομῆς τείνει εἰς προεξώσιν τὸν αὐτιστελὴν τύπον τῆς πραγματικῆς ὁρθοδοξοῦ καὶ θεολογικῆς κινήσεως ἐν τῇ Πρωτεύουσῃ, ἐν ᾗ δυστυχῶς εἰς βάρος τῆς Ὀρθοδοξίας ἡμῶν Ἐκκλησίας τοσαύτην δρᾶσιν ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἢ καὶ τοῦ ἀφανοῦς συγκεκαυμμένους διανοητίζεσθαι χριστιανικὰ προπαγάνδα. Ἐν τῇ σειρά τῶν διηλητῶν, οἵτινες ἐπικυροῦσιν εἰς το πνευματικὸν καὶ ἡλεκταστικόν ἔργον τοῦ ἡμετέρου Διευθυντοῦ, δέον ναὶ συγκαταλόγησθαι καὶ οἱ ἀρίστοι διανοεῖται τῆς ἀληθείας ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς εἰδικῆς ἀποστολῆς αὐτῶν. Ὁ Ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πετράκῃ (Ἀσωμάτων) ἐν Ἀθήναις πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστολος Γρηγοριάδης καὶ ὁ ἀρίστες τῆς Μαθηματικῆς Ἐπιτομῆς Κ. Στυλίου Μανουράτης, πρῶν διευθυντῆς Τραπεζῶν κ.τ.λ., οἵτινες καὶ ἐμπνευσμένον τῷ διττῷ διηλίκων κατὰ τοὺς μῆνας Μάϊου καὶ Ἰουνίου ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας συνετέλεσαν εἰς τὴν προαγωγὴν ἐπὶ τὰ βελτίω τοῦ ἔργου τοῦ Συλλόγου δὲ «Ἅγιος Σπυρίδων».

Πλήθη κόσμου, παρὰ τὸν καύσωνα, συναθροίζομενα πληροῦσιν ἀσφυκτικώτατα τὴν αἵθουσαν τῆς Ἀσχαιολογικῆς Ἑταιρείας, καταστίζομενα πνευματικῶς καὶ ἐν-αρρυθνόμενα ἠθικῶς.

Πρὸς ἀφοστέρους τοὺς ὀνηρούς καὶ συνεργάτας τοῦ ἡμετέρου Διευθυντοῦ, ὅτινες προάγουσι τὸ ἔργον τοῦ Ἰδρύματος τοῦ Συλλόγου ὁ «Ἅγιος Σπυρίδων», ἐκφράζομεν ταβερμας ἡμῶν εὐχαριστίας ἐπικταλόμενοι ὑπὲρ αὐτῶν τὴν ἐξ ὕψους εὐλογίαν.

Εἰς μνήμην Ἰωάννου Σακελλαρίδου

ἡ γινώσκουσα τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν

Ἐν μέσῳ πολυπληθοῦς ἐκκλησιάσματος ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Ἀγίας Εἰρήνης (Αἰόλου), ὅς ἐπὶ τοὺς φίλους καὶ θαυμαστῶν τοῦ αἰσιματοῦ Ὑμνοῦ, τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν Ἰωάννου Σακελλάρου, ὅστις καὶ ὡς πρωτοψάλτης τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἀγίας Εἰρήνης εἶχεν ἀφῆναι ἀληθεῖς πραγματικὰς ἐποχὴν, ἐγένετο τοῦ ἐτήσιου Ἀρχιερατικῶν αὐτοῦ μνημονεύον ὑπὸ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου, τοῦ ὁν ἦν ἡ Ναός.

Συμβούλιου τοῦδ' ἂν ὁ ἴ. Παῦλος.
Μετά τὸ πέρασ δέ τοῦ ἱεροῦ μνημοσίου, ὁ ἐκ τῶν συνεργατῶν
τοῦ Περιοδικοῦ ἡμῶν Ἀντιπρόεδρος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμ-
βουλίου τῆς Ἀγίας Εἰρήνης κ. Στέργιος Δημητριάδης, γνωστός
ὀδοντίατρος καὶ θαυλόγος, εἶπε τὰ ἑξῆς:
ΠΑΝ ΔΩΡΗΜΑ ΤΕΛΕΙΟΝ ΑΝΘΡΩΝ ΕΣΤΙΝ ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ
ΤΩΝ ΦΩΤΩΝ

Διασκελίζοντες τὰς χιλιετίδας Σεβασμιώτατε, σεβάσιμον πρεσβυτέριον καὶ λοιποὶ φίλοι καὶ θαυμασταὶ τοῦ αἰμνήστου Ἰωάννου Σακελλαριδίου, τοῦ ὁποῦο τὸ σεμνοπρεπὲς ἔτησιον μνημονύουν τοῦ ἐπιτελοῦμεν σήμερον, διασκελίζοντες λέγομεν τὰς χιλιετίδας καὶ ἑπιδείκνυντες εἰς τὰ βάθη τῶν αἰώνων, βλέπομεν ὅτι καὶ οἱ Μυολογικοὶ Ὀλμπιοὶ θεοὶ εἶχον ἀσὶς προτιμήσεις τὴν πρὸς τοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους, προκοδοῦσάντες αὐτοὺς μὲ ἑξαιρετικά ἅγια δωρήματα, ὅπως ἐπὶ παραδείγματι ἐπρόκεισαν μὲ ἄνδρῶν καὶ ὠκυπόδων τὸν Ἀχιλλέα, μὲ σύνετην καὶ πολυμηχανίαν τὸν Ὀδυσσεά καὶ ἄλλους ἄλλος.

Αλλά προκειμένου περί του εσχατολογικού θεού δώρου της Μου-
σικής, το επεφύλαξαν διά τους εαυτούς των οι 'Ολύμπιοι θεοί, έμ-
πιστευθέντες το βέβαιον αὐτοῖς μουσικοῖς τάλαντον ὅχι εἰς θλιπτόν ἀν-
θρώπον, ἀλλὰ εἰς τὸν σύνθετον τῶν, τῶν ἀθάνατον θεῶν, τοῦ φωτός
'Απόλλωνα, ἵνα διὰ τῆς ἀρμονικότητος τῶν παιγνίων τῆς λύρας τοῦ
καθ' ἑνὴν καὶ κατακυλίσῃ τὰς ἀκοὰς τῶν τε θεῶν καὶ ἐσθίων τῶν
'Ολύμπου. Ἄλλ', ὁ ἱστορικὸς θεὸς τῆς Μουσικῆς, Ἰουδαῖος, μὴ
ἔχων ἑτέρον σύνθετον, ἐπιστετυθῇ εἰς τὸν Προφῆταντα Δαυὶδ τὴν
ἀρμονικὴν του κιθάραν, μόνον ἐνδεχόμενον νὰ ἐναρμονίσῃ καὶ
μεταρρίθμῃ μὲ τὰς θέας τοῦ ὁμοφώνου καὶ ποιητικὰς ἐξάρσεις τὰς
ἐπιτελὰς πρὸς τὰ οὐράνια.

Ὁ αὐτὸς Θεὸς τῆς Παλαιᾶς καὶ ἐν ταυτῇ καὶ τῆς Νέας Διαθήκης, ἐν τῇ παρόδῳ τῶν χριστιανικῶν αἰώνων, ἐπεσφίλεισε τὸ θεῖον ὄργανον τοῦ Μουσικοῦ Τάλαντου εἰς ἀπειρίαν διαπρεσβυτίων ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Μουσικῇ ἀφάστων ὀργανῶν.

ἡ Ἐκκλησιαστικὴ 1300 εἰς ὅτι καὶ κατὰ τὴν σύγχρονον ἑποχὴν ἡμῶν τὸ θεῖον αὐτὸ δῶρημα τῆς θυνάσεως ἐπεσφράσεν ὁλοκληρωτικῶς ἡ θεία χάρις εἰς τοὺς ἀειμνήτους Ἰωάννην Σακελλαρίδην, ὁ ὅστις τὸ ἔφερεν ἐπαύρις καθ' ἑλὴν τὴν ἐπὶ γῆς μουσικὴν τὸν σταδιοδρομοῦσαν, προσηγάγετο αὐτὸ εἰς περίπλοκον θεῖον, ὥστε ἐξῆλθεν ἡ φῆμη τοῦ καὶ περὰν τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐδημιουργῶν Σακελλαρίδου Μουσικῆν ἑποχὴν καὶ αὐτήντα Μουσικὸν διὰ τὰς ἐπερχομένας γενεάς. Τοῦ ἀειμνήτου Ἰωάννου Σακελλαρίδου, Μεγάλου Διδασκάλου καὶ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὑμνοδοῦ ἔστω αἰώνια ἡ μνήμη!